

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

HENNA AALTO

Tulorekisterin hyödyt palkanlaskijan työssä

LIIKETALouden TUTKINTO-OHJELMA
2021

Tekijä Aalto, Henna	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Toukokuu 2021
	Sivumäärä 56	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Tulorekisterin hyödyt palkanlaskijan työssä		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden tutkinto-ohjelma		
Tiivistelmä <p>Tässä opinnäytetyössä tutkittiin tulorekisteriä ja sen vaikutusta palkanlaskijan työhön. Tutkimuksessa kuvattiin, mikä on tulorekisteri, miten se on muuttanut palkanlaskentaa ja selvitettiin, onko se tuonut hyötyä palkanlaskijan työhön. Aihe valittiin, koska tulorekisteri on ajankohtainen ja tärkeä palkkahallinnon osa-alue, jota käytetään jokaisen palkanmaksun yhteydessä palkkatietojen ilmoittamiseen.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena ja siinä hyödynnettiin kyselytutkimusta sekä kirjoittajan omaa havainnointia. Kyselytutkimus tehtiin sähköpostikyselynä, avoimena teemahaastatteluna. Kysely tehtiin, jotta voitiin tarkentaa vastaajien ajatuksia tutkittavan asian osalta. Kirjoittajan omaa havainnointia hyödynnettiin tulorekisterin käyttöönotosta kevääseen 2021.</p> <p>Kyselytutkimuksen sekä havainnoinnin perusteella todettiin tulorekisterin jossain määrin lisänneen palkanlaskijan työtä, erityisesti alkuvaiheessa, mutta huolellisen käyttöönoton myötä tulorekisterin käyttö on sujuvampaa. Lisäksi todettiin tulorekisterin nopeuttaneen tiedon siirtoa tulorekisterin tiedon käyttäjille, nopeuttaneen tiedon käyttäjien päätöksentekoa sekä tuonut reaaliaikaisuutta palkanlaskentaan. Havaittiin vielä, että tulorekisteristä on hyötyä palkanlaskijalle, mutta vaatii laajaa, eriteltyä palkkatietoilmoitusten tekemistä sekä erilaisten vapaaehtoisten lisätietojen ilmoittamista. Tutkimuksen loppupäätelmänä todettiin, että tulorekisteri tuo hyötyä palkanlaskijalle, ollen askel eteenpäin palkkahallinnon automaatiossa, mutta vaatii myös jonkin verran teknistä osaamista.</p>		
Asiasanat Palkanlaskenta, Palkkahallinto, Työnantajat, Verohallinto		

Author Aalto, Henna	Type of Publication Bachelor's thesis	Date May 2021
	Number of pages 56	Language of publication:
Title of publication Benefits of the Incomes Register in the work of a payroll clerk		
Degree program Business Administration		
Abstract <p>This Bachelor's thesis examined the National income register and its impact on the payroll administration. The study described what the National income register is, how it has changed payroll and examined whether it has brought benefits to the work of a payroll clerk. The topic was selected because the Incomes Register is a current and important aspect of payroll administration that is used in connection with each wage payment to report wage data.</p> <p>The study was carried out as a qualitative study and methods used were survey to payroll clerks and author's own observation. The survey was conducted as an open thematic e-mail interview. The questionnaire was carried out in order to refine the respondents' ideas on the subject under investigation. The author's own observations were utilised from the introduction of the Incomes Register until spring 2021.</p> <p>Based on the survey and the observation, it was found that the Incomes Register has increased the work of the payroll clerk slightly, especially in the early stages, but with careful introduction, the use of the Incomes Register is smoother. In addition, it was found that the Incomes Register has expedited the transfer of data to data users in the Incomes Register and expedited their decision-making and also brought real-time function to payroll. It could also be found that the Incomes Register is useful for payroll clerks, but it requires extensive, itemized filing of payroll reports and the reporting of various voluntary additional information. The study concluded that the Incomes Register brings benefits to payroll clerks and is a step forward in automating payroll administration, but also requires some technical know-how.</p>		
<u>Key words</u> Payroll, Payroll administration, Employers, Tax Administration		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUSPROSESSI.....	7
2.1 Tutkimuksen tarve ja aikajana	7
2.2 Tutkimusmenetelmät.....	7
2.3 Opinnäytetyöongelma	9
2.4 Teoreettinen viitekehys	9
3 KANSALLINEN TULOREKISTERI	10
3.1 Tulorekisterin käyttäjät	11
3.2 Työnantajat.....	13
3.3 Tulonsaajat	15
3.4 Tiedon käyttäjät.....	16
3.4.1 Verohallinto	17
3.4.2 Eläkevakuuttajat	19
3.4.3 Työllisyysrahasto	20
3.4.4 Työtapaturmavakuuttajat	21
3.4.5 Kela.....	22
4 TULOREKISTERIN VAIKUTUS PALKKAHALLINTOON	23
4.1 Palkkatietojen ilmoitukset ennen tulorekisteriä	23
4.1.1 Oma-aloitteisten verojen veroilmoitus	23
4.1.2 Palkkojen vuosi-ilmoitukset	24
4.1.3 Kela-asiointi.....	26
4.2 Palkkatietojen ilmoittaminen tulorekisteriin	26
4.3 Palkkojen tulolajit	31
4.4 Palkkatietoilmoitusten sisältö.....	31
4.5 Raportointi ja tiedon hyödyntäminen.....	32
4.6 Valtuutukset	33
4.7 Tulorekisterin varmenne	35
5 KYSELYN JA HAVAINNOINNIN TULOKSET	37
5.1 Vastaajien taustaa	37
5.2 Kysymysten asettelu.....	38
5.3 Vastausten käsittely.....	39
5.3.1 Miten KATRE vaikuttaa palkanlaskentatyöhösi?	39
5.3.2 Käytätkö tulorekisteriä säännöllisesti palkanlaskentatyössäsi? Jos, miksi ja miten?	40
5.3.3 Millaisissa tilanteissa tulorekisteri on ollut sinulle hyödyksi?	41

5.3.4 Koetko tulorekisterin tehostaneen palkanlaskentatyötäsi? Jos ei, miksi?	41
5.3.5 Miten tulorekisteri voisi mielestäsi tehostaa palkanlaskentatyötäsi?	42
5.3.6 Koetko tulorekisterin helpottaneen palkanlaskentatyötäsi? Jos ei, miksi?	42
5.3.7 Miten tulorekisteri voisi helpottaa palkanlaskentatyötäsi?.....	43
5.3.8 Omia ajatuksia?	43
5.4 Havainnointi	45
5.4.1 Tulorekisterin käyttöönotto	45
5.4.2 Tulorekisterin käytön aloitus	46
5.4.3 Palkanlaskijan vuosirutiinit	48
5.4.4 Tulorekisterin hyödyt palkanlaskijalle	50
5.4.5 Haasteita tulorekisterin käytössä	52
6 YHTEENVETO JA POHDINTAA	54
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tulorekisteri on kansallinen tulotietorekisteri, joka otettiin käyttöön 1.1.2019. Työnantajat ilmoittavat palkansaajien ansiotiedot viiden päivän sisällä palkanmaksusta tulorekisteriin ja vuoden 2021 alusta aloitettiin myös etuustietojen ilmoittaminen. Tulorekisterin tietoja käyttävät tahot, jotka lainsäädännän tuomalla oikeudella hyödyntävät päätöksenteossaan tai laskunmuodostuksessaan palkkatietoilmoituksilla olevia tulonsaajan tietoja. Myös kaikilla tulonsaajilla on oikeus hakea tietojaan tulorekisteristä.

Aihe on ajankohtainen ja tärkeä, koska tulorekisteri on palkanlaskijan näkökulmasta nopeuttanut palkkahallinnon automatisoitumista sekä palkkatietojen sähköistä käsittelyä. Aikaisemmat tulorekisteristä tehdyt opinnäytetyöt ovat käsitelleet itse tulorekisteriä sekä sen käyttöönottoa tai vaikutusta palkanlaskentaan. Tässä opinnäytetyössä tulorekisteriä ja sen ominaisuuksia tarkastellaan näkökulmasta, jossa pohditaan, onko siitä ollut hyötyä palkanlaskijalle tai onko se mahdollisesti jopa nopeuttanut tai tehostanut palkkahallinnon toimintoja.

Tulorekisterin käyttöönotto toi suuria muutoksia palkanlaskentaohjelmiin ja nopeutti palkkatietojen ilmoittamista. Aikaisemmin tiedot ilmoitettiin kerran vuodessa, palkka- vuotta seuraavan vuoden tammikuussa, nyt ne ilmoitetaan viiden päivän kuluessa palkanmaksupäivästä lukien. Palkanlaskentaohjelmien ylläpitotyö laajeni koskemaan tulorekisterin vaatimuksia vastaaviin yksityiskohtiin mutta tämän pohjatyon jälkeen ilmoittaminen on ollut mahdollista nopeasti erityisesti, jos käytössä on palkanlaskentaohjelmaan toteutettu rajapinta tulorekisteriin.

2 TUTKIMUSPROSESSI

2.1 Tutkimuksen tarve ja aikajana

Erityisesti tulorekisterin alkuvaiheessa sen käyttö tuntui olevan monille tahoille haastavaa ja edelleen kuulen kollegoilta, että se koetaan osittain pakkona, joka hidastaa ja lisää työmäärää. Palkka-asiantuntijana hyödynnän kuitenkin itse työssäni tulorekisteriä paljon, ja koen sen hyväksi työvälineeksi palkkahallinnossa. Koska eri palkanlaskijoiden kokemukset ovat olleet ristiriitaisia, haluan tämän opinnäytetyön avulla selvittää, miten tulorekisteri on vaikuttanut palkanlaskijan työhön ja miten tulorekisteri hyödyttää palkanlaskijaa työssään. Pohdin myös, onko mahdollista tuoda konkreettisesti työni kautta esille niitä hyötyjä ja etuja, joita itse olen havainnut tulorekisteriä käyttäessäni.

Opinnäytetyölläni on toimeksiantaja, työnantajani, jonka palkkahallinnolle opinnäytetyön tuloksilla on positiivinen vaikutus, mikäli työn kautta voidaan osoittaa tulorekisterin tuovan sujuvuutta ja tehokkuutta palkanlaskijan työhön. Opinnäytetyöprosessi on aloitettu joulukuussa 2020 tiedon keräämisellä teoriaa varten. Kyselytutkimus on laadittu ja toimitettu vastaajille tammikuun alussa 2021, vastaukset kyselyyn on saatu maaliskuun lopulla, viimeiset aivan huhtikuun alkupuolella. Vastausaikaa on annettu runsaasti huomioiden tilitoimistossa tyypillisesti kiireinen alkuvuoden ajankohta. Tavoitteena oli, että opinnäytetyöprosessi on valmis toukokuun toisella viikolla.

2.2 Tutkimusmenetelmät

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruun on hyvä olla monikanavaista. Aineistonkeruumenetelminä voidaan käyttää haastattelua, kyselyä, havainnointia tai dokumenteista kerättyä tietoa ja näitä menetelmiä voidaan käyttää tutkittavasta ongelmasta riippuen vaihtoehtoisesti, rinnakkain tai yhdistellen (Pitkäranta 2014, 27; Tuomi & Sarajärvi 2017, 83). Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on tutkittavan ilmiön ymmärtäminen, selittäminen ja tulkinta, usein myös mallintaminen sekä soveltaminen. (Pitkäranta 2014, 33.) Tässä opinnäytetyössä hyödynnän kirjallista materiaalia, tulorekisterin www-sivuja

päälähteenä tulorekisterin kuvaamiselle ja teen kyselytutkimuksen sekä osallistavaa havainnointia omassa työyhteisössäni.

Havainnointi on tutkimusta, jossa tutkija seuraa tutkimuskohdettaan ja tekee havainnot, tutkija voi olla ulkopuolinen tarkkailija tai sisäpuolinen osallistuja. Tutkijan ollessa sisäpuolinen osallistuja, kutsutaan sitä osallistuvaksi havainnoinniksi. Havainnointi yhdistettynä muunlaiseen aineistonkeruumenetelmään on usein hyvin hedelmällistä mutta toisaalta suuritöinen ja aikaa vievä menetelmä aineiston keräämiseksi. Havainnointi voi usein liittää muita aineistonkeruumenetelmiä paremmin saatuun tietoon ja asiat voidaan nähdä paremmin oikeissa yhteyksissä. Havainnoimalla voidaan myös monipuolistaa tietoa, jota tutkittavasta ilmiöstä on mahdollista saada. Kyselytutkimuksella voidaan puolestaan selvittää, mitä ihminen ajattelee tai miksi toimii kuten toimii. (Pitkäranta 2014, 91-95.)

Osallistuvaa havainnointia käytän, koska työyhteisössäni keskustellaan paljon erilaisista työhön liittyvistä haasteista ja tulorekisteri on ollut pöytäkeskustelujen aiheena usein. Lisäksi tulorekisteriin liittyen kirjallista materiaalia ei juurikaan ole käytettävissä, joten havainnointi on siten perusteltua, koska tutkittavasta asiasta ei ole riittävästi tietoa tai se on hyvin vähäistä (Kananen 2010, 49). Sisäpuolisena havainnoijana pystyn tuomaan esille käyttäjäkokemuksia tulorekisteristä ja kertomaan myös omia kokemuksia tulorekisterin käyttöönotosta sekä sen roolista päivittäisessä palkanlaskentatyössä. Kyselytutkimuksen teettäminen kollegoilleni puolestaan täydentää havainnoinnin tuomaa tutkimusmateriaalia, jolloin pystyn selvittämään tarkemmin heidän suhtautumistaan tulorekisteriin ja antamaan heille mahdollisuuden kommentoida kokemuksiaan oman pohdinnan kautta.

2.3 Opinnäytetyöongelma

Tässä opinnäytetyössä tutkin miten tulorekisteri voi helpottaa ja tehostaa palkanlaskijan työtä. Haluan selvittää, millaisia muutoksia tulorekisteri on tuonut palkanlaskijan työhön ja miten tulorekisteriä päivittäisessä työnteossa mahdollisesti hyödynnetään. Tämän lisäksi pyrin tuomaan esille tulorekisterin hyödyllisyyttä sekä monipuolisuutta, joihin perustuen palkanlaskija voisi nopeuttaa erilaisia palkanlaskentaprosesseja.

Opinnäytetyön avulla pyrin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Mikä on tulorekisteri?
2. Miten tulorekisteri vaikuttaa palkanlaskijan työhön
3. Tulorekisterin vaikutus palkkahallintoon?
4. Voiko tulorekisteri tehostaa palkkahallintoa?

2.4 Teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys koostuu siitä, mikä on tulorekisteri ja kuinka se vaikuttaa kokonaisuudessaan palkanlaskijan työhön. Teoriaosassa tarkastellaan tulorekisteriä työnantajan sekä tulonsaajan ja tiedon käyttäjien osalta sekä sitä, miten nämä tahot ovat toimineet ennen tulorekisterin käyttöönottoa sekä sen jälkeen. Tarkoituksena on selvittää, millaisia hyötyjä tulorekisteri on tuonut palkanlaskijan työhön, sekä työrutiineihin että suhteessa sidosryhmiin. Teoriani on, että tulorekisteriä käytettäessä palkanlaskija voi ilmoittaa tulonsaajien palkkatiedot reaaliajassa, luotettavasti ja nopeasti niin verohallinnolle, työeläkevakuuttajille, tapaturmavakuuttajille kuin muillekin sidosryhmille. Lisäksi palkanlaskija pystyy omien valtuuksiensa nojalla hakemaan raportteja tulonsaajien palkkatiedoista ja täsmäyttämään luotettavasti palkkaohjelmiston sekä tulorekisterin tiedot yhteneväisiksi.

3 KANSALLINEN TULOREKISTERI

Kansallinen tulorekisteri on sähköinen tietokanta tulotiedoille ja se on Valtiovarainministeriön ja Verohallinnon yhteishanke, jota nimitettiin Kansallisen tulorekisterin perustamishankkeeksi (KATRE). Hankkeen vastuu jakautui siten, että Valtiovarainministeriö vastasi yleisestä ohjauksesta ja Verohallinto käytännön toteutuksesta. Käytönoton jälkeen Verohallinnon alainen Tulorekisteriyksikkö toimii rekisterin ylläpitäjänä sekä vastuuviranomaisena. Tulorekisteri otettiin käyttöön 1.1.2019. Eläke- ja etuustiedot ilmoitetaan tulorekisteriin 1.1.2021 alkaen. Laki tulotietojärjestelmästä tuli voimaan 16.1.2018. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

Tulorekisteri on muuttanut palkkatietojen ilmoittamista ja se on kärkihanke julkisten palveluiden digitalisoinnissa. Palkkojen ja työnantajasuoritusten ilmoittaminen aloitettiin ensin ja ilmoitetut palkkatiedot näkyvät OmaVerossa sekä henkilöasiakkaan verokortti- ja ennakkoverohakemuksissa. Tulorekisteri on yhteinen tietokanta monelle viranomaiselle ja se kokoaa yhteen ansio-, eläke- ja etuustiedot. Tulorekisteri vähentää hallinnollista taakkaa työnantajapuolella sekä yksinkertaistaa palkkojen maksamiseen liittyvää raportointia ja viranomaisilmoittamista. (Verohallinnon www-sivut 2021.)

Valtiovarainministeriön (2021) tiedotteessa todetaan tulorekisterin tavoitteen olleen se, että se vähentää työnantajien hallinnollista taakkaa yksinkertaistamalla palkkatietojen ilmoittamista viranomaisille sekä muille palkkatietoja tarvitseville tahoille. Tietojen sisältö, tekninen muotoilu sekä toimitusaikataulu vaihtelee tiedon käyttäjän tarpeen mukaan. Tulorekisterin alkuvaiheessa käsiteltiin 2,8 miljoonan palkansaajan tulotietoja ja kun mukaan tulevat myös eläkkeet ja etuudet, rekisterissä on yhteensä noin 4,6 miljoonan tulonsaajan tulotiedot.

Eläkkeet ja etuudet tulevat ilmoitettavaksi tulorekisteriin 1.1.2021 alkaen. Eläke- ja etuustuloja maksavat eläkelaitokset, vakuutusyhtiöt, Kela, Valtiokonttori sekä kunnat. Nämä tahot ilmoittavat jatkossa tulorekisteriin lakisääteiset vanhuuseläkkeet, osa-aikaeläkkeet, urheilijaeläkkeet, työttömyysetuudet, vuorottelukorvaukset, kotihoidontuen hoitorahat ja kuntien asukkailleen maksamat vauvarahat. (Verohallinnon www-sivut 2021.)

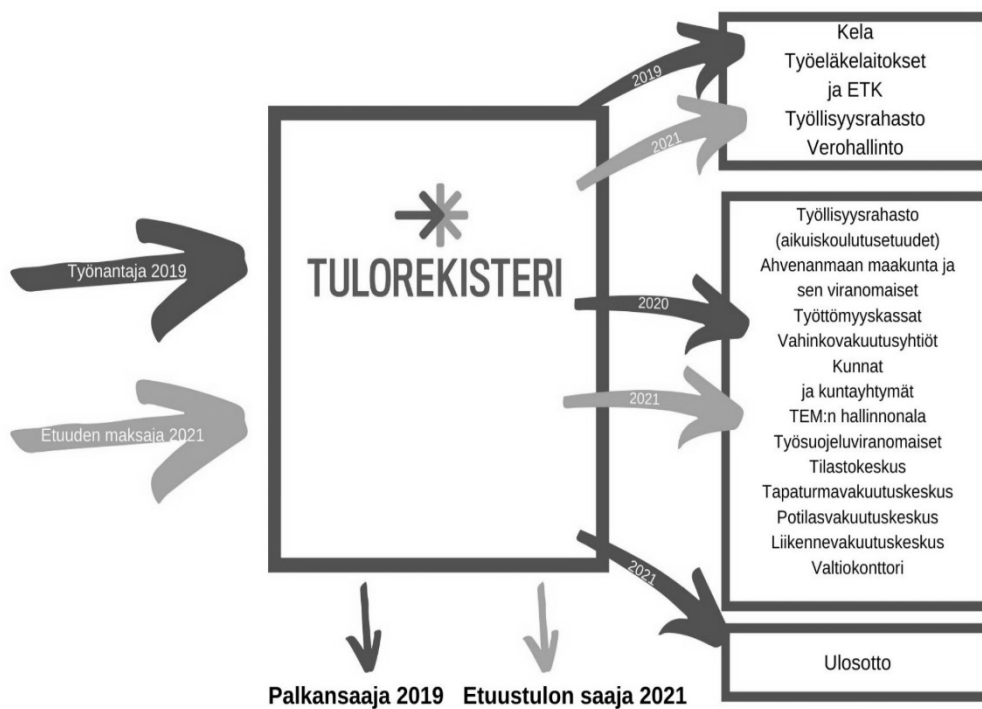
3.1 Tulorekisterin käyttäjät

Tulorekisteri toimii kansallisena sähköisenä tietokantana, joka sisältää kattavasti yksilötasolla palkka-, eläke ja etuustiedot. Tulotiedot ilmoitetaan tulorekisteriin reaaliaikaisesti ja maksukohtaisesti. Tiedot voidaan ilmoittaa rajapinnan kautta, tulorekisterin sähköisen asiointipalvelun kautta tiedostona lataamalla tai syöttämällä tiedot verkkolomakkeella. Paperilomaketta voidaan käyttää vain erityisestä syystä eikä eläke- tai etuustietoja voi ilmoittaa paperilomakkeella lainkaan. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

Tulorekisterin tiedon käyttäjiä ovat:

- Verohallinto
- Kansaneläkelaitos (Kela)
- Työllisyysrahasto
- työeläkelaitokset
- Eläketurvakeskus (ETK)
- työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) hallinnonala
- Tilastokeskus
- vahinkovakuutusyhtiöt
- työttömyyskassat
- kunnat ja kuntayhtymät
- Tapaturmavakuutuskeskus
- Potilasvakuutuskeskus
- työsuojeluviranomainen
- Ahvenanmaan maakunta ja sen viranomaiset
- Liikennevakuutuskeskus
- Valtiokonttori
- Ulosottolaitos

Viranomaiset sekä muut tietojen käyttäjät saavat käyttöönsä vain sen tiedon tulorekisterin tietokannasta, mihin ovat oikeutettuja ja mitä tarvitaan heidän toiminnassaan. Tulorekisteri ei luo uusia käyttöoikeuksia ja tietoa voidaan hakea vain lainsäädännön nojalla. Tulorekisterillä on useita eri tavoitteita, jotka koskevat työnantajia, tulonsaajia sekä tietojen käyttäjiä. Valtiovarainministeriö vastaa edelleen hankkeen yleisestä ohjauksesta. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

Kuva 1. Tulorekisterin tiedon käyttäjät (Tulorekisterin www-sivut 2021).

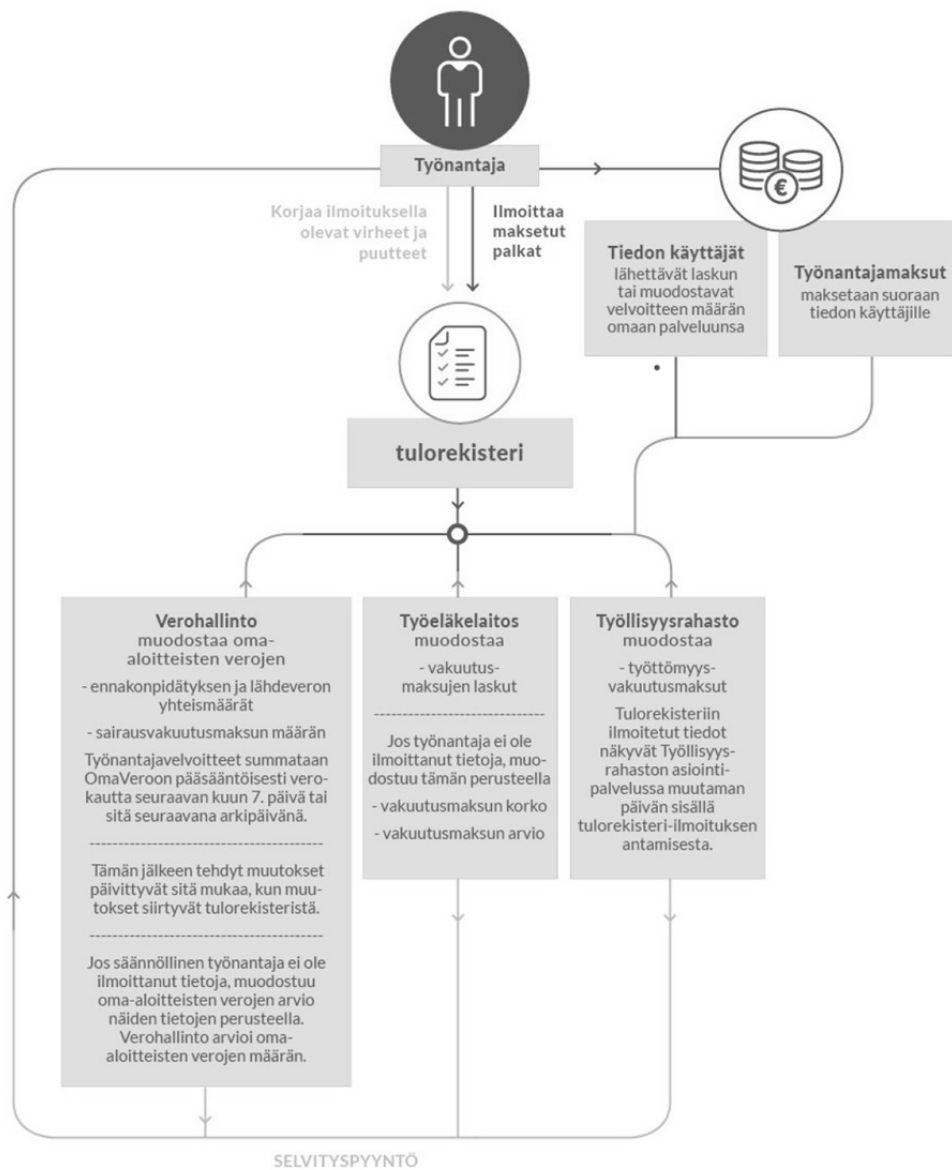
3.2 Työnantajat

Työnantajat ovat ilmoittaneet vuodesta 2019 alkaen tiedot maksetuista palkoista vain yhden kerran tulorekisteriin, josta tietojen käyttäjät noutavat tarvitsemansa tiedot. Mikäli työnantaja ilmoittaa palkkatiedot täydentävien tietojen kera, korvaa tulorekisteri myös palkkatodistuksia sekä muita selvityksiä, joita työnantajien tulee antaa esimerkiksi etuushakemuksien liitteiksi. Tämän myötä tulorekisteri yksinkertaistaa sekä selkeyttää työnantajien velvollisuuksia palkkatietojen ilmoittamiseksi. Tiedon käyttäjät saavat tiedot tulorekisteristä automaattisesti ja muodostavat tietojen perusteella työnantajamaksut kuten sairausvakuutusmaksut, vakuutusmaksujen laskut sekä työttömyysvakuutusmaksut. Työnantajamaksut maksetaan kuitenkin edelleen suoraan tietojen käyttäjille, tulorekisteristä ei löydy viitenumeroita tai tilinumeroita. (Tulorekisterin [www-sivut 2021.](#))

Työnantajan on mahdollista ilmoittaa palkkatiedot suoraan palkanlaskentajärjestelmästä teknisen rajapinnan kautta. Tämä tarkoittaa, että palkanlaskentajärjestelmän sekä tulorekisterin välille on rakennettu sähköinen yhteys ja palkkatiedot ilmoitetaan suoraan palkanlaskentaohjelmasta siirtymättä käyttämään tulorekisterin ilmoittamispalvelua. Tämä vähentää ilmoittamisen manuaalisia työvaiheita. (Tulorekisterin [www-sivut 2021.](#))

Mikäli työnantajan käyttämä palkkaohjelma ei sisällä tulorekisteriin toteutettua rajapintaa, voidaan palkkatietoilmoitukset jättää sähköisen asiointipalvelun kautta, jonne kirjaututaan tulorekisteri.fi-sivustolta. Kirjautuminen edellyttää vahvaa tunnistautumista henkilökohtaisilla verkkopankkitunnuksilla, mobiilivarmenteella tai varmennekortilla. Asiointipalvelussa voi antaa tulotietoilmoituksen verkkolomakkeella tai lähettämällä xml-tiedoston latauspalvelusta. Lisäksi asiointipalvelussa voi katsoa annettuja ilmoituksia sekä tilata raportteja. Erityisestä syystä voidaan myös käyttää tulorekisterin paperilomakkeita ja niillä ilmoitetut tiedot voi myös tarkistaa sähköisessä asiointipalvelussa. (Tulorekisterin [www-sivut 2021.](#))

Miten **TYÖNANTAJAMAKSUT** muodostuvat?

Tietojen valvonta: tiedon käyttäjät tarkistavat ja valvovat, että tiedot on ilmoitettu ja oikein.

Sanktiot

Jos suorituksen maksaja laiminlyö ilmoitus- tai maksuvelvollisuutensa, voi siitä seurata seuraamusmaksuja.

tulorekisteri.fi

Kuva 2. Työnantajamaksujen muodostuminen (Tulorekisterin www-sivut 2021).

3.3 Tulonsaajat

Tulonsaajan palkkatiedot, eläketulot sekä etuustiedot näkyvät jatkossa yhdessä paikassa. Tulorekisterin sähköisessä asiointipalvelussa tulonsaaja voi tarkastella omia tulotietojaan sekä niitä tietoja, joihin on saanut valtuutuksen. Ensimmäistä kertaa tulonsaajan on mahdollista nähdä kokonaiskuva reaaliajassa omista palkka- ja etuustiedoistaan. Tulonsaaja voi tilata tulorekisteristä myös omia tulotietojaan koskevan tulorekisteriotteen. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

Kartano (2020) kuvaa artikkelissaan, miten tulonsaaja voi hyödyntää tulorekisterin tietoja omassa verotuksessaan vuoden loppua kohti. Erityisesti hyödyt korostuvat, jos työnantaja on ollut vuoden aikana useita, palkkakuitteja voi olla useissa eri muodoissa eivätkä kaikki välttämättä ole enää tallessakaan. Uuden verokortin tilaaminen on saattanut pysähtyä kokonaan, jos jokin palkkakuitti on puuttunut. Tulorekisterin myötä palkkatiedot siirtyvät OmaVeroon automaattisesti ja tulonsaaja näkee kuluvaan vuoden palkkatiedot suoraan verokorttia tilatessaan. Tämä auttaa tulonsaajaa seuraamaan kuluvaan vuoden tulotietoja sekä uuden verokortin tilaamista tarvittaessa. Lisäksi tulorekisteriin ilmoitetut tiedot siirtyvät suoraan myös tulonsaajan esitäytetylle veroilmoitukselle. Mitä oikeammat tiedot tulorekisteriin on ilmoitettu, sitä vähemmän tulonsaajalle jää korjattavaa veroilmoitukselle.

Tulonsaaja voi näin tarkistaa tulorekisteristä myös, onko työnantaja hoitanut ilmoittamiseen liittyvät työnantajavelvoitteet. Tällaista mahdollisuutta ei tulonsaajalla ole aikaisemmin ollut ja mahdolliset puutteet olivat nähtävissä vasta seuraavana vuonna saapuvalta esitäytetyltä veroilmoitukselta, työeläkeotteelta tai muun viranomaisasioinnin yhteydessä. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

Tulonsaajan näkökulmasta tulorekisterin käyttö helpottaa asiointia viranomaisten kanssa. Omat tulotiedot ovat ajan tasalla, eikä niitä koskevia tietoja tarvitse enää toimittaa hakemuksien liitteenä eri viranomaisille. Tietojen käyttäjät hakevat yksittäistä tulonsaajaa koskevat tulotiedot suoraan tulorekisteristä sen aikataulun mukaan, jolla ne kyseessä olevia tietoja käyttävät päätöksenteossa. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

3.4 Tiedon käyttäjät

Tulorekisteri (www-sivut 2021) kuvaa sivuillaan, miten tulorekisteri automatisoi tiedon käyttäjien prosesseja. Tulorekisteri mahdollistaa reaaliaikaisen valvonnan tulotietojen osalta ja yksinkertaistaa tiedon käyttäjien välistä asiointia. Tulorekisterissä on ajantasainen tietovaranto palkka-, etuus- ja eläketiedoista eri tahojen päätöksentekoprosesseja varten. Kuitenkin jokainen tiedon käyttäjä saa tulorekisteristä vain sen tiedon, mihin ovat oikeutettuja ja mitä ne tarvitsevat toiminnassaan.

Laki tulotietojärjestelmästä (53/2018, 1§) säätelee mahdollisuudesta käyttää tulotietojärjestelmää tiedonsaantioikeuden piiriin kuuluvien tietojen antamiseen. Tulotietojärjestelmä muodostuu lakisääteisen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden sekä tiedonsaantioikeuden nojalla annettavien tietojen tulorekisteristä sekä rekisteristä, joka sisältää yksilöinti- ja yhteystietoja tietojen oikeellisuuden palvelemiseksi. Tulotietojärjestelmän avulla välitetään tietoja niiden saantiin oikeutetuille viranomaisahoille sekä muille tarpeellisille tahoille suoritusten maksajien lakisääteisten ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuksien täyttämiseksi sekä tiedonsaantioikeuden täyttämiseksi.

Vaikka tulorekisteriin talletettavat tiedot ovat salassa pidettäviä, tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tietoja, jotka tiedon käyttäjät ovat salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan tiedon suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä. Tulorekisteriyksikkö välittää tiedon eteenpäin sellaisena, kuin ne on tulorekisteriin tallennettu. Tiedon välittäminen tapahtuu koneellisesti tulotietojärjestelmään ennalta ohjelmoitujen ja kutakin talletettavaa tietoa koskevien käsittelysääntöjen mukaan, laissa säädetyn tiedonsaantioikeuden mukaan. Lisäksi Tulorekisteriyksikkö saa luovuttaa sekä suorituksen maksajille että tiedon käyttäjille asianomaiseen maksajaan tai tiedon käyttäjään liittyvät lokitiedot sen oman toiminnan seuraamiseksi ja valvomiseksi. Ennen lokitiedon luovuttamista Tulorekisteriyksikkö voi vaatia selvityksen siitä, kuinka luovutetun tiedon käyttö ja suojaus järjestetään. (Laki tulotietojärjestelmästä 53/2018, 13-14§.)

Tulorekisteri ei luo eri tiedon käyttäjille uusia oikeuksia saada tietoja. Tieto luovutetaan vain, jos tiedon käyttäjän toimintaan sovellettava lainsäädäntö niin määrää.

Tulorekisteristä saa kuitenkin ajantasaisen tulotiedon, joka taas mahdollistaa tiedon käyttäjien omien prosessien kehittämisen. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

Tulorekisterin yleinen tavoite on lisäksi tukea harmaan talouden torjuntaa. Puutteet ilmoitusten antamisessa on mahdollista todeta pian palkanmaksun jälkeen, eikä tietoja ole enää mahdollista ilmoittaa vain jollekin viranomaiselle, koska saman ilmoituksen tietoja hyödyntävät kaikki tulorekisterin tiedon käyttäjät. Ilmoittamisen puutteet tulevat myös esille useiden tiedon käyttäjien prosesseissa ja niihin voidaan reagoida entistä tehokkaammin ja nopeammin. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

3.4.1 Verohallinto

Tulorekisterin käyttöönoton myötä Verohallinnolla on entistä ajantasaisempi tieto henkilö- ja yritysasiakkaiden palkanmaksujen tilanteesta. Koska verohallinto käyttää ajantasaista tietoa, on mahdollisimman oikeamääräisen ennakonpidätyksen suorittaminen mahdollista jo verovuoden aikana. Myös verohallinnon virkailijat saavat järjestelmästä reaaliaikaisen tulotiedon ja tämä auttaa asiakaspalvelutilanteissa. Yritysten työnantajasuoritteiden veloitteet Verohallinnolle muodostuvat palkka- ja erillisilmoitusten kautta tulorekisteristä. Kun ilmoitukset on annettu ajallaan, oikeilla tiedoin, kohdistuvat veloitteet ja maksut oikein ilman viivästysseuraamuksia. Palkanmaksun kohdekuukauden ennakonpidätystiedot ja lähdeverot näkyvät yritysasiakkaan OmaVerossa pääsääntöisesti kohdekuukautta seuraavan kuukauden 7. päivästä eteenpäin. Erillisilmoitukselta saadaan mukaan työnantajan sairausvakuutusmaksuvelvoite ja myös sava- eli sairausvakuutusmaksuvelvoite näkyy OmaVerossa kohdekuukautta seuraavan kuun 7. päivästä lähtien. Työnantajasuoritusten maksupäivä Verohallinnolle on kohdekautta seuraavan kuukauden 12. päivä. (Kartano 2020, 69-70.)

Jos palkanmaksaja tekee tulorekisteriin palkanmaksukauden seuraavan kuukauden 7. päivän jälkeen uusia palkkatietoilmoituksia, korvaavia ilmoituksia tai mitätöi palkkatietoilmoituksia, päivittyvät nämä tiedot tulorekisteristä OmaVeroon parin arkipäivän aikana. Työnantajan ei tarvitse tehdä erillistä vuosi-ilmoitusta tulorekisteri-ilmoitusten lisäksi. Ennen tulorekisteriä Verohallinto sai yritysasiakkailta kuukausittain tiedon maksettujen palkkojen, ennakonpidätysten ja lähdeverojen yhteissumman.

Tulonsaajakohtaiset tiedot saatiin vasta vuosi-ilmoituksilla vuoden jo päätyttyä ja muutos yrityksen ajantasaiseen näkymään on ollut valtava. Kun tiedot kulkevat tulorekisteristä Verohallinnon järjestelmään oikein, päästään käyttämään entistä reaaliaikaisempaa tietoa myös asiakkaiden hakemusasioissa sekä verovalvonnassa. Verohallinnolla on nyt käytössään jo verovuoden aikana tieto yrityksessä työskentelevistä työntekijöistä, ja sitä kautta parempi tieto yritysasiakkaan kokonaistilanteesta. Tämä tieto saattaa nopeuttaa myös mahdollisen verotarkastuksen toimittamista. (Kartano 2020, 70.)

Verohallinto valmisteli rajapintaratkaisun käyttöönottoa vuoden 2020 aikana ja ratkaisun tarkoituksena oli, että ennakonpidätysprosentit voidaan noutaa suoraan palkkahallinnon ohjelmaan. Uudistuksen myötä palkkahallintoprosessit helpottuvat, koska paperisten muutosverokorttien toimittaminen jää vähitellen pois. (Kartano 2020,70.) Verohallinnon uusi rajapintapalvelu on nimeltään Vero API ja sen avulla työnantaja voi hakea ajantasaisen veroprosentin työntekijälle palkanlaskentapäivänä. Rajapintapalvelun kautta voi hakea veroprosentit myös työkorvausten sekä käyttökorvausten veroprosentit. Verohallinto on ottanut Vero API rajapinnan käyttöön ja mikäli palkkaohjelmistoon rajapinta on liitetty, on työnantajalla aina käytössään ajantasainen veroprosentti palkanlaskennan yhteydessä. (Verohallinnon www-sivut, 2021.)

Työnantaja voi ilmoittaa palkkatiedot ja työnantajan erillisilmoituksen itse mutta se voi käyttää myös verohallinnon ohjeen mukaan Palkka.fi-palvelua. Palkka.fi lähettää automaattisesti kaikki ilmoitukset tulorekisteriin työnantajan puolesta. (Verohallinnon www-sivut 2021.) Palkka.fi -palvelu on tarkoitettu pientyönantajille, yrityksiä lisäksi sitä voivat käyttää myös kotitaloudet, seurat ja yhdistykset. Palkka.fi on ohjelma, jossa työnantaja voi laskea palkan sivukuluineen, tulostaa tai lähettää sähköisesti palkkalaskelman työntekijöille, ilmoittaa palkkatiedot tulorekisteriin ja se muodostaa nettopalkkojen lisäksi maksutiedot ennakonpidätyksestä, lähdeverosta sekä työnantajan sairausvakuutusmaksusta Verohallintoon, työeläkemaksun työeläkeyhtiöön, ay-jäsenmaksuista sekä ulosotoista. Palkka.fi:n tulorekisteriin ilmoittamien tietojen pohjalta työnantaja saa lisäksi laskun Työllisyysrahastolta työttömyysvakuutusmaksusta sekä tapaturma- ja ammattitautivakuutuksesta vahinkovakuutusyhtiöltä. Työntekijöiden verokortit työnantaja saa Palkka.fi -palveluun automaattisesti. (Palkka.fi 2021.)

3.4.2 Eläkevakuuttajat

Työeläkelaitokset ja -yhtiöt sekä Eläketurvakeskus (ETK) alkoivat käyttämään tulorekisterin tietoja vuoden 2019 alusta. Työeläkeala oli alusta asti mukana tulorekisterin prosessien kehittämisessä ja Kansallisen tulorekisteri -hankkeen suunnittelussa. Työeläkeyhtiö Varma aloitti tietojen hyödyntämisen heti ensimmäisten joukossa. Varmassa käytetään tulorekisterin tietoja laajasti; ansiotietojen perusteella määritetään yritysten työeläkevakuutusmaksut sekä jokaisen Varmassa vakuutetun henkilön työeläkkeet. Eläkealalle keskeisiä tietoja ovat erilaiset palkan osat kuten rahapalkat, luontaisedut ja vastaavat. Palkanosista muodostetaan henkilön TyEL-palkka Arekissa, joka on työeläkealan yhteinen ansaintarekisteri. Työeläkeala ei lähtenyt mukaan tulorekisteriin vain minimimuutoksin, vaan uudisti miltei 60 vuotta vanhat toimintamallinsa nykyaikaisiksi ja ajantasaisiksi eläkevakuuttamisen palveluiksi sekä työnantajille että vakuutetuille. (Kurki 2019, 40.)

Tulorekisteri on ollut eläkealalle iso toiminnan tehostaminen, palkkatiedot koottiin kaikki samaan paikkaan ja eläkeala samalla mahdollisti sekä asiakkaidensa että oman toimintansa helpottamisen. Tulorekisterin palkkatiedot siirtyvät suoraan eläkeyhtiöiden ansaintarekisteriin Arekiin, josta työeläkeyhtiöt hakevat tiedot käyttöönsä. Työeläkeyhtiöt ovat voineet luopua arvio- ja tasauslaskutuksesta sekä massiivisesta vuosilaskutuksesta. Kun työnantaja ilmoittaa palkkatiedot ajallaan, pystyy eläkeyhtiö laskemaan heti palkkaerään liittyvän lopullisen vakuutusmaksun. Myös eläkkeiden laskenta sekä eläkepäätösten antaminen on nopeutunut, kun palkkatietoja ei tarvitse odottaa tai pyytää erikseen työnantajalta. (Kurki 2019, 41.)

Eläketurvakeskus (ETK) valvoo työnantajien työeläkevakuuttamisvelvollisuuden noudattamista tulorekisteristä saatavien tietojen perusteella. Työnantajan tulorekisteriin ilmoittamia tietoja verrataan työeläkejärjestelmän tietoihin. Lisäksi Eläketurvakeskus selvittää mahdollisia puutteita TyEL-vakuuttamisessa, mahdollisia puutteita voivat olla esimerkiksi joidenkin tuloerien jättämistä virheellisesti vakuuttamisen ulkopuolelle. (Eläketurvakeskuksen www-sivut 2021.)

3.4.3 Työllisyysrahasto

Työllisyysrahasto on saanut työttömyysvakuutusmaksuihin liittyvät tiedot tulorekisteristä vuodesta 2019 lähtien. Työllisyysrahasto saa tiedot tulorekisteristä, kun palkka on ilmoitettu työttömyysvakuutusmaksuvelvollisena tietona. Mikäli palkka ei ole työttömyysvakuutusmaksun alaista, ilmoitetaan se tiedolla ”ei vakuuttamisvelvollisuutta työttömyysvakuutus”. Työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuutta ei ole yli 65-vuotiaille eikä alle 17-vuotiaille. (Työllisyysrahaston www-sivut 2021.)

Työllisyysrahasto on ollut mukana valmistelemassa tulorekisterilakia useamman vuoden ja sen myötä kehitti laajasti rahaston prosesseja ja tietojärjestelmiä. Tulorekisterin avulla rahasto palvelee asiakkaitaan entistä sujuvammin. Samaan aikaan tulorekisterin käyttöönoton kanssa entinen Työttömyysvakuutusrahasto yhdistyi Koulutusrahaston kanssa ja siitä tuli Työllisyysrahasto. Työllisyysrahasto saa palkkatiedot suoraan tulorekisteristä ja on sen ansiosta kehittänyt työttömyysvakuutusmaksujen laskutusta entistä ajantasaisemmaksi. Suurin osa työnantajista on valinnut käyttöönsä hallinnollisesti kevyemmän, uuden toteumamallin mukaisen laskutuksen. Toteumamallissa laskutetaan työttömyysvakuutusmaksuja neljä kertaa vuodessa tulorekisteriin ilmoitettujen, toteutuneiden palkkojen mukaan. Tämän lisäksi erilliset vuosi-ilmoitukset sekä seuraavan vuoden palkkasummien arvot ovat poistuneet käytöstä. (Oksanen 2019.)

Työllisyysrahasto tavoitteli myös työnantajan hallinnollisen taakan keventämistä mutta halusi tehostaa myös omia toimintatapoja ja laskutuksen toimeenpanoa. Rahasto hyödyntää tulorekisteriin ilmoitettuja tietoja työttömyysvakuutusmaksuissa mutta vuoden 2020 alusta myös aikuiskoulutusetuuksissa. Työttömyysvakuutusmaksupäättöksistä tehdään tällä hetkellä 99 prosenttia automaattisesti perustuen tulorekisteriaineistoon. Perustietojen tullessa tulorekisteristä, voivat rahaston asiakaspalvelijat keskittymään poikkeustapauksiin ja antamaan paremmin henkilökohtaista neuvontaa. Vertaillen vuoden 2018 ja 2020 ensimmäisiä neljänneksiä, on Työllisyysrahastoon saapuvien asiakaskontaktien määrä laskenut noin 36 prosenttia. Tältä osin tulorekisteri on vähentänyt sekä työnantajien että Työllisyysrahaston työmäärää. (Oksanen 2020, 44.)

3.4.4 Työtaturmavakuuttajat

Työtaturmavakuuttajat sekä Tapaturmavakuutuskeskus (TVK) ottivat tulorekisterin käyttöön 1.1.2020 alkaen. Tammi-helmikuussa 2020 työtaturmavakuuttajat hakivat vakuuttamiensa työnantajien vuoden 2019 palkkatiedot vakuutusmaksujen määräämistä varten ja yksittäisiä hakuja aloitettiin tekemään ansionmenetykskorvausten määrittämistä varten. Tapaturmavakuutuskeskus valvoo suomalaisten työnantajien vakuuttamista ja noutaa maksettujen palkkojen tiedot kuukausittain tulorekisteristä. (Holmas 2020, 60-61.)

Tulorekisterin tietoja käytetään vakuutus- ja korvausasioiden ratkaisemiseksi tai valvontavelvollisuuden täyttämiseksi. Työtaturmavakuuttajien kannalta vakuuttamisen osalta olennaisia tietoja ovat palkat, ammattiluokat sekä vakuutusnumero. Työntekijän ollessa palvelussuhteessa, tulee palkkatietojen mukana ilmoittaa ammattiluokka Tilastokeskuksen TK10-luokituksen mukaisesti. Vakuutusnumero vaaditaan, mikäli työnantaja on vakuuttanut työntekijät useammalla kuin yhdellä työtaturma- ja ammattitautivakuutuksella. Korvaamistilanteissa tärkeää on ilmoittaa poissaolo- ja palvelusuhdetiedot sekä palkkatietojen erittelyä käyttämällä laajempaa ilmoitustapaa kaksi. Täydentävät vapaaehtoiset tiedot on hyvä ilmoittaa samaan aikaan, kuin pakolliset tiedot. Palkkatietoja tarvitaan palkanmaksukausittain, joten myös palkanmaksukauden oikeellisuus on tärkeää. (Holmas 2020, 61.)

Vuosi-ilmoituksia ei enää tehdä, vaan työtaturmavakuuttajat hakevat tarvitsemansa palkkatiedot suoraan tulorekisteristä vakuutusmaksujen määräämistä varten. Myös kesken vuotta päättyvien ja siirtyvien vakuutusten osalta toimitaan näin. Vakuutusmaksujen laskutustavat voivat muuttua ja vakuutusmaksu voidaan määrätä ja laskuttaa myös kuukausittain. Laskutustavat ovat yhtiökohtaisia ja niiden käytäntöjen osalta työnantaja saa tiedot omalta vakuutusyhtiöltään. Vakuutusmaksujen oikaisutilanteet voivat yleistyä, työnantajalla on velvollisuus korjata huomaamansa virheelliset ilmoitukset kymmenen vuoden ajan. Siten pitkänkin ajan kuluttua tehty korvaus voi vaikuttaa jo määrättyyn vakuutusmaksuun. Vakuutusyhtiö voi korjatut palkkatiedot haettuaan oikaista omasta aloitteestaan jo laskutettua vakuutusmaksua vastaamaan korjattua palkkatietoa. (Holmas 2020, 61-62.)

Oikeat ja ajantasaiset tiedot tulorekisterissä takaavat vakuutusyhtiössä sujuvamman käsittelyn. Vakuutusten toimeenpanossa oikeat tulorekisterin tiedot ovat tärkeässä asemassa. Tulorekisteri on sitä käytettävämpi ja siitä saatu hyöty on suurempi, mitä useammin sieltä haettu tieto voidaan viedä suoraan vakuutusmaksujen perusteeksi tai ansionmenetykskorvauspäätökseen. Jos tiedot vaativat lisäselvityksiä, ei tulorekisteristä ole hyötyä tiedon käyttäjille eikä tuottajille, suoritusten maksajien hallinnollinen taakka ei tuolloin kevene ja tiedon käyttäjien taakka kasvaa. Tietojen ollessa reaaliaikaisesti oikein tulorekisterissä, voidaan vakuuttamisen ja korvaamisen prosesseja nopeuttaa automaatiolla. Hyödyt näkyvät nopeampina, riskiä vastaavina vakuutusmaksuina työnantajapuolella ja vahingoittuneilla työntekijöillä viivytyksettä määritettyinä korvauksina. (Holmas 2020, 62.)

3.4.5 Kela

Verohallinnon ja muiden sidosryhmien mukana Kela ja sen asiantuntijat, ovat olleet mukana kehittämässä tulorekisteriä alusta asti. Kela on myös samalla tehnyt mittavia muutoksia omiin hakemuksiinsa, järjestelmiinsä sekä ohjeisiinsa, jotta tulorekisteriä on voitu hyödyntää heti sen käyttöönotosta asti. Kelassa tulorekisteri nähtiin heti yhtenä työnantajan asiointikanavana, koska pakollisten palkkatietojen lisäksi hakemuksen muodostamiseksi tarvitaan vain muutama lisätieto. Työnantajan on helppo tehdä Kelan hakemus suoraan palkkajärjestelmän kautta tulorekisteriin palkkatietoilmoituksella, kunhan palkkajärjestelmään on tehty tarvittavat muutokset. Kelan päämääränä on saada tulorekisteristä merkittävin hakemusten vastaanottokanava työnantajilta. (Kyrklund 2020, 53–54.)

Kela hyödyntää etuushakemusten käsittelyssä tulorekisteriin ilmoitettuja tietoja ja kun se saa palkkatiedot sieltä, asiakkaan ei tarvitse liittää hakemukselleen erillistä tulosestävyyttä. Kela toivoo, että palkkatietoilmoituksella ilmoitetaan tulorekisteriin pakollisten tietojen lisäksi palvelussuhde-, poissaolo- ja tulolajitiedot, joiden ilmoittaminen on vapaaehtoista työnantajille. Kun ne on ilmoitettu tulorekisteriin, niitä ei tarvitse toimittaa erikseen Kelaan. Kela laskee sairaus-, vanhempainpäivärahojen ja kuntoutusrahojen määrät tulorekisteriin ilmoitettujen 12 kuukauden tulotietojen perusteella. (Kelan www-sivut 2021.)

4 TULOREKISTERIN VAIKUTUS PALKKAHALLINTOON

4.1 Palkkatietojen ilmoitukset ennen tulorekisteriä

Vielä vuodelta 2018 palkkahallinnossa tehtiin palkkojen vuosi-ilmoitukset vuoden 2019 tammikuun loppuun mennessä. Verovuodelta 2019 ja sen jälkeen annettaviin palkkatietoihin ei enää sovellettu vuosi-ilmoitusmenettelyä eikä oma-aloitteisten verojen työnantajasuoritusten kausiveroilmoittamista. Tulorekisteriin annettavat tiedot tulivat korvaamaan verohallinnolle annetun työnantajan vuosi-ilmoituksen, vuosi-ilmoituksen maksajakohtaiset tiedot ja saajakohtaisen erittelyn ilman kustannusten korvauksia sekä palkansaajan kustannusten korvaukset. (Kondelin, Laitinen, Peltomäki 2018, 26.) Tulorekisteri-ilmoittaminen tuli korvaamaan myös Työttömyysvakuutusrahastolle (nyk. Työllisyysrahasto) annetun palkkasummailmoituksen, eläkevakuuttajan vuosi- tai kuukausi-ilmoittamisen sekä työsuhdeilmoittamisen eläkevakuutuslaitokselle ja työtapaturmavakuutusyhtiölle annetun palkkailmoituksen (Saarinen 2015).

4.1.1 Oma-aloitteisten verojen veroilmoitus

Ennen tulorekisterin käyttöönottoa palkkatiedoista jätettiin oma-aloitteisten verojen veroilmoitus. Veroilmoituksella ilmoitettiin verokausi, vuosi, ennakonpidätyksen alaisten suoritusten määrä, ennakonpidätys, lähdeveronalaiset suoritukset, lähdevero, työnantajan sairausvakuutusmaksun alaiset palkat sekä maksettava sairausvakuutusmaksun määrä. Veroilmoitus oli jätettävä sähköisesti seuraavan kuukauden 12. päivänä. Paperilomaketta sai käyttää vain erityisestä syystä, joksi katsottiin esimerkiksi tekninen este sähköiselle ilmoittamiselle. Sähköinen ilmoitus annettiin OmaVero-palvelussa, Ilmoitin.fi-palvelussa, kirjanpito-ohjelman tai Tyvi-operaattorin välityksellä. Veroilmoituksen verokausi oli yleisesti kalenterikuukausi tai neljännesvuosi. Neljännesvuosittain ilmoituksen saattoi tehdä säännöllisesti palkkoja maksava työnantaja, jonka kalenterivuoden liikevaihto oli enintään 100 000 euroa. Säännöllisesti palkkoja maksava työnantaja antoi ilmoituksen joka verokaudelta, vaikka palkkaa ei olisi maksettukaan. Satunnaisesti palkkoja maksava työnantaja antoi ilmoituksen vain, kun palkkoja oli maksettu. (Syvänperä & Turunen 2015, 205.)

Mikäli suorituksen maksaja huomasi virheen veroilmoituksen tiedoissa, virheellinen ilmoitus tuli korjata antamalla virheelliseen verokauteen oikaisuilmoitus, jossa ilmoitettiin kaikki virheellisen verolajin tiedot uudelleen. Jos virhe oli taloudelliselta merkitykseltään vähäinen, voitiin virhe korjata sen huomaamisen jälkeen seuraavaksi annettavalla veroilmoituksella. (Saarinen 2015.) Jos virhe havaittiin vasta verovuoden vaihtumisen jälkeen, oli muistettava tehdä vastaava oikaisu myös palkkojen vuosi-ilmoitukselle, joka annettiin Verohallinnolle. Maksu työnantajasuorituksista tuli maksaa asiakaskohtaisella viitenummerolla Verohallinnolle eräpäivänä, joka oli sama kuin veroilmoituksen viimeinen ilmoituspäivä. Veroilmoituksen tietojen oikeellisuuden saattoi tarkistaa OmaVero-palveluun muodostuneesta yhteenvedosta. (Syvänperä & Turunen 2015, 206-208.)

4.1.2 Palkkojen vuosi-ilmoitukset

Verokausikohtaisten veroilmoitusten lisäksi työnantajien tuli antaa Verohallinnolle myös vuosi-ilmoitus maksamistaan palkoista ja suorituksista. Työnantajan tekemältä vuosi-ilmoitukselta tiedot siirtyivät edelleen palkansaajan esitäytetylle veroilmoitukselle sekä henkilökohtaiseen verolaskentaan. Lisäksi työnantajan tuli ilmoittaa maksamansa palkkasummat valitsemalleen työeläkevakuutusyhtiölle. (Syvänperä & Turunen 2015, 208-215.) Työntekijöiden eläketurvan järjestäminen on lakisääteinen velvollisuus työnantajalle. Työntekijän eläke muodostuu työuran aikana ansaituista palkoista, yrittäjän eläke muodostuu yrittäjätulosta. (Saarinen 2015.) Ennen tulorekisteriä työnantaja saattoi ilmoittaa palkkasummat vakuutusyhtiöön vuosi-ilmoituksella seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä tai kuukausittain mahdollisimman pian tietojen valmistuttua. Mikäli palkkatiedot ilmoitettiin kuukausittain, ei vuosi-ilmoitusta enää tarvittu. Eläkevakuutusyhtiölle ilmoitetut palkkatiedot varmistettiin oikeelliseksi lähettämällä työeläkeote 18-67-vuotiaille Suomessa asuville henkilöille postitse. (Syvänperä & Turunen 2015, 208-215.)

Työnantaja on lisäksi velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä työtaturman ja ammattitautien varalta. Tapaturmavakuutus on otettava ennen työnteon aloittamista tapaturmavakuutusyhtiöstä ja vakuutus on jatkuva, vakuutuskautena kalenterivuosi. Työnantajan vakuuttamisvelvollisuus alkaa, kun maksettujen palkkojen yhteismäärä on

suurempi kuin 1300 euroa kalenterivuoden aikana. (Saarinen 2015.) Tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksu peritään työnantajalta ennakkomaksuna, joka perustuu työnantajan ilmoittamaan arvioituun palkkasummaan tai edellisvuoden palkkatoteumaan. Ennen tulorekisteriä työnantaja antoi tapaturmavakuutusyhtiölle kalenterivuodelta palkkailmoituslomakkeen, jolla ilmoitettiin vuoden kokonaispalkkasumma sekä tehdyt työtunnit ammattiryhmittäin. Saman ilmoituksen perusteella määräytyi myös työntekijän ryhmähenkivakuutus. (Syvänperä & Turunen 2015, 226.)

Laissa työttömyysetuuksien rahoituksesta (555/1998) säädetään työnantajan velvollisuudesta suorittaa työnantajan työttömyysvakuutusmaksu ja työntekijän palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu Työllisyysrahastolle. Työllisyysrahasto määrää työnantajan työttömyysvakuutusmaksun maksettavaksi neljä kertaa vuodessa ja Työllisyysrahasto tekee päätöksen tulorekisteriin ilmoitettujen tulotietojen perusteella. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksun perusteena on palkkasumma, joka muodostuu työnantajan ja sijaismaksajan maksamista palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun perusteena olevista tuloeristä. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun perusteena pidetään työ- tai virkasuhteesta saatua palkkaa, tulospalkkiota tai muuta vastiketta, joka maksetaan korvauksena tehdystä työstä.

Työttömyysvakuutusmaksu koskee 17–64-vuotiaita työntekijöitä ja työnantaja pidättää työntekijän palkasta hänen maksuosuutensa palkanmaksujaksoittain (Syvänperä & Turunen 2015, 159). Ennen tulorekisterin käyttöönottoa Työttömyysvakuutusrahasto määräsi ja peri työnantajan työttömyysvakuutusmaksun sekä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun työnantajalta ennakkomaksuna. Ennakosta annettiin päätös, josta kävi ilmi perittävä ennakko ja määräytymisperusteet. Ennakko perustui työnantajan kuluvan ja edellisten vuosien työttömyysvakuutusmaksujen perusteena olleisiin palkkasummiin ja työnantajalla oli velvollisuus ilmoittaa rahastolle vakuutusvuonna maksamiensa palkkojen yhteissumma vakuutusvuotta seuraavan kalenterivuoden tammikuun loppuun mennessä. Ilmoitusta ei tarvinnut antaa, mikäli työnantaja ei ollut maksanut palkkoja vakuutusvuoden aikana eikä ennakkoa ollut määrätty. (Kondelin, Laitinen, Peltomäki 2018, 467.)

4.1.3 Kela-asiointi

Työntekijän työkyvyttömyyden aikana työnantajalla on palkanmaksuvelvollisuus niin sanotun karenssiajan tai omavastuuajan 1+9 arkipäivää, jonka jälkeen palkanmaksu päättyy ja työntekijä saa sairauspäivärahaa Kelasta. Työehtosopimuksissa on lisäksi yleensä sovittu siitä, että työnantajan palkanmaksuvelvollisuus jatkuu tietyn ajanjakson omavastuuajan jälkeen. Työnantajalla on oikeus hakea päivärahaetuutta Kelasta itselleen silloin, kun työnantaja maksaa palkkaa sairauspoissaolon, äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan ajalta mutta ei kuitenkaan enempää, kuin maksamansa määrän. (Saarinen 2015.)

Sairauspäiväraha määräytyy vuositulon perusteella, joka lasketaan 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolta, joka edeltää työkyvyttömyyden alkamista edeltävää kalenterikuukautta. Kuitenkin, jos työntekijän tulot ovat työkyvyttömyyttä edeltävää kalenterikuukautta ennen kolmen kalenterikuukauden aikana 20 prosenttia suuremmat kuin 12 kuukauden tarkastelujaksolla, määräytyy päiväraha vakuutetun hakemuksessa sanottujen kolmen kalenterikuukauden tulojen mukaan. Kolmen kalenterikuukauden tulot muutetaan vuosituloksi kertomalla ajanjakson tulot neljällä. Sairauspäiväraha tulee hakea kahden kuukauden kuluessa työkyvyttömyyden alettua. (Saarinen 2015.)

Ennen tulorekisterin käyttöönottoa työnantaja saattoi tehdä ilmoituksen Kelaan maksamastaan sairausajan-, äitiys- tai isyysajan palkasta paperilomakkeella, Ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta Y17, tai työnantajan sähköisen asiointipalvelun kautta. Ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta oli samalla työnantajan päiväraha-hakemus. (Kelan www-sivut 2021.)

4.2 Palkkatietojen ilmoittaminen tulorekisteriin

Tulorekisterin otettiin käyttöön 1.1.2019 ja sen tarkoitus on yksinkertaistaa ja selkeyttää suorituksen maksajien, työnantajien, ilmoittamisvelvollisuuksia. Työnantaja suorituksen maksajana on ilmoitusvelvollinen. Työnantaja ilmoittaa tiedot vain kerran tulorekisteriin, josta tietojen käyttäjät ne tarvittaessa hakevat.

Työnantajan tulee ilmoittaa tulorekisteriin:

- palkat, palkkiot, työkorvaukset ja muut maksetut ansiotulot
- verovapaat kustannusten korvaukset
- veronalaiset kustannusten korvaukset
- maksetut päivärahat, ateriakorvaukset ja kilometrikorvaukset
- luontoisedut, kuten puhelinetu tai autoetu.

Tämän lisäksi ilmoitetaan palkoista ja korvauksista vähennetyt ennakonpidätykset sekä työntekijöiltä perityt sosiaalivakuutusmaksut. Työnantaja ilmoittaa tietoja tulorekisteriin säännöllisesti kahdella eri tavalla, palkkatietoilmoituksella sekä työnantajan erillisilmoituksella. Tulorekisteriin ilmoitetaan kaikki maksetut palkat, myös pienet palkkasummat, euromääräistä alarajaa ei ole. Lisäksi ilmoitetaan kaikki kustannusten korvaukset, vaikka rahapalkkaa ei maksettaisi lainkaan. Tulorekisteri säilyttää ilmoitetut tiedot 10 vuotta tiedon tallettamisvuotta seuraavan vuoden alusta lukien (Tulorekisterin [www-sivut 2021.](#))

Palkkatietoilmoitus tehdään erikseen jokaisesta työntekijästä ja jokaiselta palkanmaksupäivältä. Palkkatietoilmoitus on tehtävä 5 vuorokauden kuluttua siitä päivästä, kun maksettu palkka on työntekijän tilillä eli palkanmaksupäivästä. Palkkatietoilmoituksen tekevät myös satunnaiset työnantajat. Satunnainen työnantaja on työnantaja, joka työllistää vuoden aikana vain yhden vakituisen työntekijän tai enintään viisi määräaikaista työntekijää, joiden työsuhteen kesto on alle vuoden. (Tulorekisterin [www-sivut 2021.](#))

Samalla palkkatietoilmoituksella voi ilmoittaa samalle tulonsaajalle useita eri tuloja, rahapalkkaa, luontaisetuja tai kustannusten korvauksia, esimerkiksi kilometrikorvauksia. Vuoden 2020 alusta saman palkanmaksukauden aikana maksetut palkkaennakot sekä verovapaat kustannusten korvaukset on voinut ilmoittaa yhdellä ilmoituksella, vaikka kuukauden aikana olisi ollut monta palkanmaksutapahtumaa. Yksi palkkatietoilmoitus sisältää kuitenkin pääsääntöisesti vain yhden tulonsaajan yhden palkanmaksukerran tiedot. (Tulorekisterin [www-sivut 2021.](#))

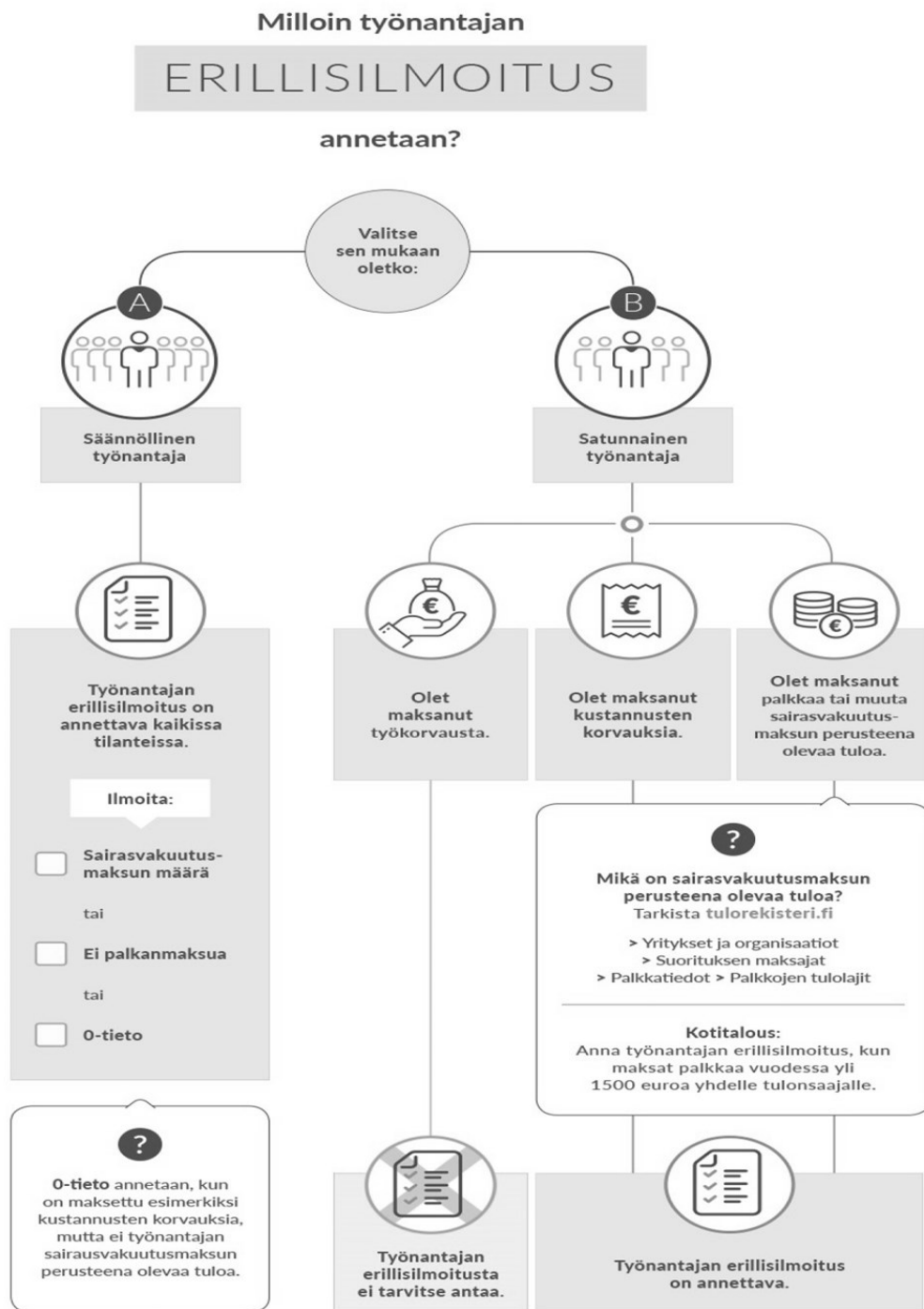
Tulorekisterin www-sivuilla (2021) on ohjeet siitä, mitä tietoja palkkatietoilmoituksella annetaan:

- Yksilöinti- ja tunnistetiedot
 - tiedot tulonsaajasta ja maksajasta, palkanmaksukausi- ja päivä
- Palkat ja ansiotulot
 - erilaiset palkat, poikkeustilannekorvaukset sekä palvelussuhteen päättämiseen ja lomautukseen liittyvät korvaukset
- Erikseen ilmoitettavat tulolajit, jos niitä maksetaan
 - luontoisedut, kustannusten korvaukset, työ- ja käyttökorvaukset
 - organisaation voitonjakoon perustuvat suoritukset
 - vain ennakonpidätyksen alaiset suoritukset, työkorvaukset
- Palkasta vähennettävät erät
 - ennakonpidätys, lähdevero ja työntekijältä perityt sosiaalivakuutusmaksut
- Palvelussuhteen tiedot
 - palkkauksen tyyppi, muoto, kesto, yksikköhinta, viikkotyöaika, ammattiluokka
- Vakuuttamistiedot
 - eläkealan ja työtaturmavakuuttajien vakuutusnumerot
- Poissaolotiedot
 - palkalliset ja palkattomat poissaolot sekä niiden syyt, palkallisen poissaoloajan palkka
- Perusteeton etu
 - määrä ja mihin palkkakauteen ja tulolajiin perusteeton etu kohdistuu
- Takaisinperintä
 - määrä ja mihin palkkakauteen ja tulolajiin takaisinperintä kohdistuu

Tietojen käyttäjät valvovat ilmoitusten sisältöä ja tarvittaessa ne pyytävät työnantajalta selvitystä ilmoituksen virheistä tai puutteista. Mikäli työnantaja ei ilmoita tietoja tulorekisteriin, voi siitä seurata tiedon käyttäjien määräämiä seuraamusmaksuja. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

Työnantajan tulee korjata mahdollinen väärin ilmoitettu tieto tulorekisteriin viipymättä huomattuaan virheen. Jos tulonsaaja itse huomaa tiedoissaan virheen, tulee hänen pyytää suorituksen maksajaa korjaamaan virhe. Maksaja korjaa virheen jättämällä korvaavan ilmoituksen, joka sisältää kaikki tiedot uudelleen; uusien ja muuttuneiden lisäksi ilmoitetaan alkuperäisellä ilmoituksella oikein olleet tiedot. Korvaava ilmoitus kohdennetaan alkuperäiseen ilmoitukseen ilmoitusviitteellä. Samalla palkanmaksukaudella ja -päivällä voi olla useita eri ilmoituksia tulonsaajalle, uusi ilmoitus ei korvaa aiemmin ilmoitettua tietoa. (Tulorekisterin [www-sivut 2021.](#))

Työnantajan erillisilmoitus annetaan kerran kuukaudessa ja se annetaan viimeistään palkanmaksupäivän jälkeen alkavan kuukauden 5. päivänä. Erillisilmoituksella työnantaja ilmoittaa tiedot, jotka eivät kohdistu yksittäiseen tulonsaajaan vaan siinä ilmoitetaan, kuinka paljon se on maksanut työnantajan sairausvakuutusmaksuja sekä mahdolliset sairausvakuutusmaksuista tehtävät vähennykset. Työnantajarekisteriin kuuluva työnantaja jättää erillisilmoituksella myös tiedon siitä, mikäli se ei ole maksanut lainkaan palkkaa kohdekuukauden aikana (Ei palkanmaksua -tieto). Satunnainen työnantaja antaa erillisilmoituksen vain niiltä kuukausilta, jolloin palkkaa on maksettu. (Tulorekisterin [www-sivut 2021.](#))

tulorekisteri.fi

Kuva 3. Työnantajan erillisilmoitus (Tulorekisterin www-sivut 2021).

4.3 Palkkojen tulolajit

Palkkatiedot ilmoitetaan käyttäen palkkojen tulolajeja. Tulolaji on kolminumeroinen koodiarvo ja se ilmaisee, minkälainen tulo on kyseessä. Tulorekisterin tulolajit vastaavat yleisimpiä palkanlaskennassa käytössä olevia palkkalajeja. Samalla palkkatietoilmoituksella voi olla useita eri tulolajeja mutta niillä tulee olla kaikilla sama maksupäivä. Tulolajien on vastattava todellista maksutilannetta. Suorituksen maksaja eli ilmoittaja valitsee oikean tulolajin ja ilmoittaa sillä euromääräisen suorituksen määrän. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

Suorituksen maksaja ilmoittaa palkkatiedot tulorekisteriin käyttäen ilmoitustapaa 1 tai ilmoitustapaa 2. Ilmoitustapa 1 on suppeampi tarkkuustaso ja rahapalkat ilmoitetaan siinä yhteissummana. Ilmoitustapaa 1 käyttäessä, on mahdollista, että tiedon käyttäjät joutuvat kysymään tarkempia tietoja ilmoituksesta, koska suppealla tavalla ilmoitetuna tiedot eivät ole riittävän tarkkoja kaikille tahoille. Suositeltavampi tapa on käyttää ilmoitustapaa 2, jossa palkkatiedot ilmoitetaan eritellysti käyttäen täydentäviä tulolajeja. Eritellysti ilmoitettuna tiedot ovat sillä tarkkuustasolla, jolla tiedon käyttäjät ne tarvitsevat.

Tulolajit on jaettu neljään eri sarjaan, ilmoitustapaa 1 käyttäessä rahapalkat ilmoitetaan yhteissummina suppealla 100-sarjan tulolajeilla. Kattavasti ilmoitustapaa 2 käyttäen rahapalkat ilmoitetaan 200-sarjan tulolajeilla eritellysti. 300-sarjan sekä 400-sarjan tulolajit ovat pakollisia tietoja, jotka on ilmoitettava, mikäli 300-sarjan tuloja on maksettu tai 400-sarjan maksuja on vähennetty palkasta. 300-sarjan tulolajeilla ilmoitetaan muun muassa luontaisetuja sekä verovapaita kustannusten korvauksia. 400-sarjan tulolajeilla ilmoitetaan palkasta vähennettävät erät, kuten ennakonpidätys, luontaiseduista perittyjä korvauksia, työntekijän työeläkevakuutusmaksu tai työntekijän työttömyysvakuutusmaksu. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

4.4 Palkkatietoilmoitusten sisältö

Tulorekisterin palkkatietoilmoituksella annettavat tiedot ovat joko jokaisen ilmoituksen yhteydessä annettavia pakollisia tai täydentäviä tietoja. Täydentävät tiedot palkkatietoilmoituksella täsmentävät pakollisesti annettavia tietoja. Pakollisia tietoja

palkkatietoilmoituksella ovat yksilöinti- ja tunnistetiedot, rahapalkan ilmoittaminen vähintään yhteissummana sekä osa tulolajeista. Täydentäviä tietoja ovat täydentävät tulolajit sekä muut lisätiedot kuten palvelussuhdetiedot, poissaolotiedot sekä ansaintajaksot, jolloin kyseessä oleva tulo on maksettu. Täydentävät tiedot on hyvä ilmoittaa mahdollisimman kattavasti, koska silloin kaikki tulorekisteristä tietoa saavat tahot voivat tietoja hyödyntää tarvitsemallaan tarkkuudella. Esimerkiksi etuuksia myöntäville tahoille kuten Kelalle, täydentävät tiedot ovat välttämättömiä etuuden myöntämiseksi tai maksamisen perusteeksi. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

4.5 Raportointi ja tiedon hyödyntäminen

Työnantaja suorituksen maksajana voi tilata raportteja tai aineistoja niistä tiedoista, jotka se on ilmoittanut tulorekisteriin. Raporttiin tai aineistoon kootaan kaikki tiedot, vaikka ne olisi annettu eri ilmoituskanavia pitkin. Raportin tai aineiston avulla työnantajan on mahdollista täsmäyttää oman palkanlaskentajärjestelmänsä ilmoituksia tulorekisteriin tallennettuihin, voimassa oleviin palkkatietoilmoituksiin. Tilauksen raportista tai aineistosta voi tehdä tulorekisterin sähköisessä asiointipalvelussa, latauspalvelussa tai teknisen rajapinnan kautta suoraan palkkaohjelmasta. Sähköisessä asiointipalvelussa voi tehdä vain kertatilauksia. Raporttien ja aineistojen valikoima riippuu siitä, millainen asiointirooli ja valtuutus tilaajalla on. Sähköisessä palvelussa tai latauspalvelussa raportteja ja aineistoja voi tilata, jos henkilöllä on kaupparekisteriin tai yritys- ja yhteisötietojärjestelmään toimielinrooli tai hänet on valtuutettu ”Palkkatietojen ilmoittaminen”, ”Etuustietojen ilmoittaminen” tai ”Tulotietoihin liittyvien loki-, rajapinta- ja ilmoitustietojen käsittely” -valtuuksilla. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

Sähköisessä asiointipalvelussa tilattavat raportit ja aineistot

- 312 Maksajan palkkatietojen yhteenveto (kertatilaus)
- 600 Maksajan palkkatietojen yhteenveto (kertatilaus)
- 610 Ilmoituksilla havaittujen virheiden yhteenveto (kertatilaus)
- 614 Maksajan etuustietoilmoitusten yhteenveto (kertatilaus)
- 618 Maksajan palkkatietoilmoitusten tulolajikohtainen yhteenveto (kertatilaus)

- 620 Maksajan etuustietoilmoitusten tulolajikohtainen yhteenveto (kertatilaus)

Teknisen rajapinnan ja latauspalvelun kautta tilattavat raportit ja aineistot

- 312 ja 313 Maksajan palkkatietojen yhteenveto
- 600 Maksajan palkkatietojen yhteenveto
- 610 ja 611 Ilmoituksilla havaittujen virheiden yhteenveto
- 614 ja 615 Maksajan etuustietoilmoitusten yhteenveto
- 618 Maksajan palkkatietoilmoitusten tulolajikohtainen yhteenveto
- 620 Maksajan etuustietoilmoitusten tulolajikohtainen yhteenveto

300-sarjan aineistot ovat aina xml-muotoisia ja ne toimitetaan työnantajan organisaation SFTP-kansioon, kun taas 600-sarjan aineistot ovat pdf- tai csv-muotoisia raportteja, jotka toimitetaan sähköiseen asiointipalveluun tulorekisterin Tilauksen tiedot-sivulle. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

Raportit ovat hyvä työkalu palkanlaskennan tietojen täsmäyttämässä tulorekisteriin sekä kirjanpitoon. Palkanlaskennan täsmäyttämässä on erilaisia käytäntöjä, jotka vaihtelevat tilitoimistoittain. Osa palkanlaskijoista täsmäyttää tulorekisterin ja palkanlaskennan tiedot kuukausittain, osa palkanmaksukausittain, kun taas osa on päätenyt siihen, että tiedot tarkastetaan harvemmin; muutaman kuukauden välein tai vuositasolla. Tietojen täsmäyttäminen on tärkeää, koska silloin nähdään, että palkanlaskentaohjelmassa on oikeat ohjaustiedot eikä korjauksia jälkikäteen tarvita. Täsmäytyksiä tehdessä on tärkeää dokumentoida ne tarkasti, jotta jälkikäteen nähdään, miten lopputulokseen on päädytty. (Männistö 2021, 9.)

4.6 Valtuutukset

Tulorekisterin sähköisessä asiointipalvelussa voi ilman valtuutta toimia vain yrityksen tai organisaation nimetty edustaja. Nimetty edustaja on henkilö, jolle on kaupparekisteriin tai yritys ja yhteisötietojärjestelmään merkitty jokin toimielinrooli, esimerkiksi toimitusjohtaja, hallituksen puheenjohtaja tai jäsen, isännöitsijä tai oikeutettu eli henkilö, jolla on nimenkirjoitusoikeus yksin. Muut henkilöt tarvitsevat valtuuden toimakseen asiointipalvelussa. Valtuus voidaan myöntää yritykselle tai henkilölle.

Valtuuden voi yrityksen puolesta antaa toimitusjohtaja, toimitusjohtajan sijainen, toimihenkilö, jolla on nimenkirjoitusoikeus, yksityinen elinkeinonharjoittaja tai henkilö, jolle joku edellisistä on myöntänyt valtuutus-oikeuden. Valtuudet myönnetään Suomi.fi-valtuudet -palvelussa. Palvelussa Suomi.fi-valtuudet suurin osa organisaatioista, kuten osakeyhtiöt, asunto-osakeyhtiöt ja elinkeinonharjoittajat voivat valtuuttaa itse, tietyt organisaatiot, kuten seurakunnat, verotusyhdytymät, yhdistykset ja säätiöt käyttävät valtuutukseen virkailija-avustusta. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

Tulorekisterissä (2021) olevat valtuuskoodit määrittelevät valtuuden sisällön. Tulorekisterissä käytössä olevat valtuuskoodit ovat:

- Palkkatietojen ilmoittaminen
- Palkkatietojen katselu
- Etuustietojen ilmoittaminen
- Etuustietojen katselu
- Tulotietoihin liittyvien loki-, rajapinta- ja ilmoitustietojen käsittely

Näistä valtuuskoodeista palkkatietojen ilmoittaminen ja katselu ovat tilitoimiston palkanlaskijalle annettavia valtuuskoodeja.

Palkkatietojen katselu oikeuttaa katselemaan

- valtuuttajan perustietoja
- valtuuttajan tuottamia palkkatietoilmoituksia ja työnantajan erillisilmoituksia
- valtuuttajaa koskevia raportteja
- valtuuttajan lähettämiä ja saamia viestejä
- valtuuttajan arkistoituja asiakirjoja

Palkkatietojen ilmoittaminen oikeuttaa

- ylläpitämään valtuuttajan perustietoja, palkkatietoilmoituksia ja työnantajan erillisilmoituksia
- toimittamaan valtuuttajan tuottamia palkkatietoilmoituksia ja työnantajan erillisilmoituksia
- tilaamaan valtuuttajaa koskevia raportteja
- lähettämään viestejä

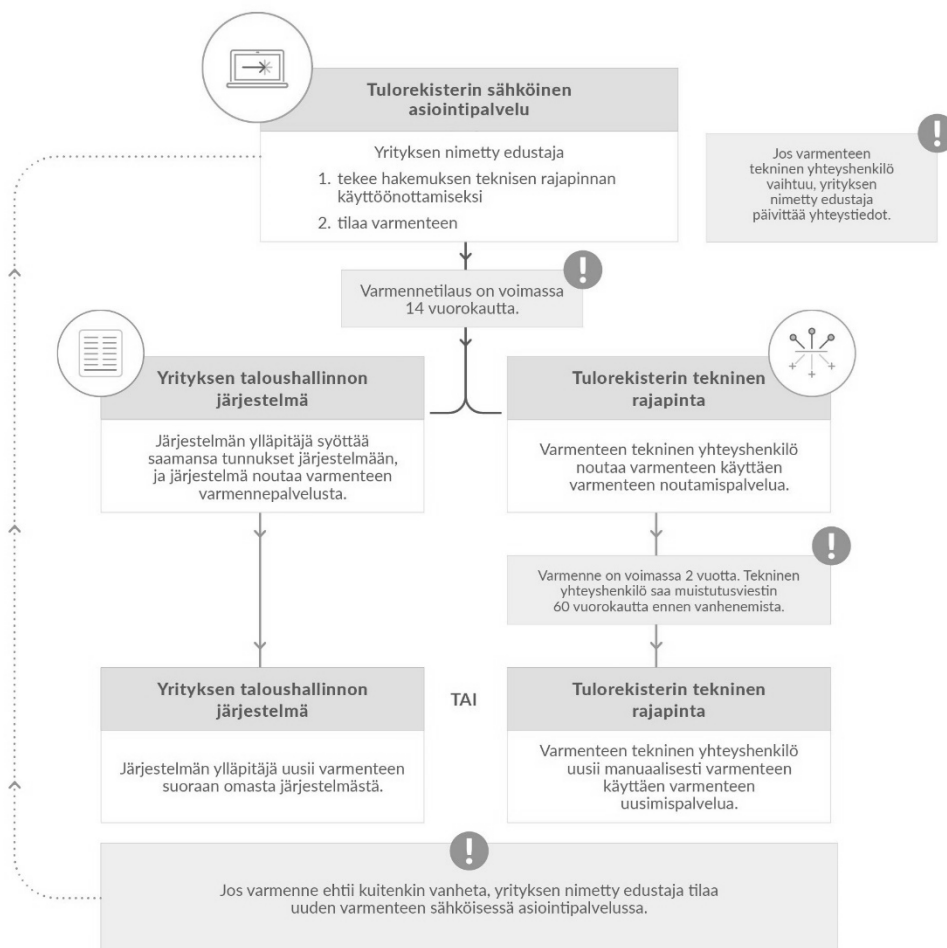
Palkkatietojen ilmoittaminen valtuutuksena sisältää myös Palkkatietojen katselu -valtuuden. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

4.7 Tulorekisterin varmenne

Mikäli työnantajalla on palkkaohjelmassaan käytössä tekninen rajapinta, tarvitsee työnantajan organisaatio tulorekisterin varmennepalvelun myöntämän varmenteen. Tekninen rajapinta on palkkahallinnon ohjelmiston ja tulorekisterin välille rakennettava integraatio. Varmenteella tunnustetaan organisaatio, joka ilmoittaa tulorekisteriin palkkatietoja tai käyttää sinne ilmoitettuja tietoja. Lisäksi varmenne varmistaa aineiston muuttumattomuuden ja varmenteet myönnetään organisaatioille käyttötarkoituksen mukaan. Palkkatietojen Web Service -kanavaan myönnettyä varmenne voidaan hyödyntää myös muissa Verohallinnon palveluissa, kuten OmaVerossa. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

Hakemuksen varmenteen käyttöönottamiseksi tekee organisaation nimetty edustaja tulorekisterin sähköisessä asiointipalvelussa. Tämän jälkeen nimetty edustaja tilaa varmenteen edelleen tulorekisterin sähköisessä asiointipalvelussa, jonka jälkeen varmenetilauksella nimetty varmenteen tekninen yhteyshenkilö noutaa varmenteen Varmennepalvelun rajapinnasta. Varmenne on voimassa kaksi vuotta ja se tulee uusiksi ennen vanhenemista, kuitenkin aikaisintaan 60 päivää ennen voimassaoloajan päättymistä. Varmenteen tekninen yhteyshenkilö saa muistutuksen sähköpostitse 60 vuorokautta ennen varmenteen vanhenemista ja varmenteen uusimista varten on oma palvelu palkkaohjelman teknisessä rajapinnassa. (Tulorekisterin www-sivut 2021.)

Tulorekisterin VARMENTEEN HAKEMINEN ja uusiminen

tulorekisteri.fi

Kuva 4. Varmenteen hakeminen (Tulorekisterin www-sivut 2021).

5 KYSELYN JA HAVAINNOINNIN TULOKSET

Palkkoja laskevien kirjanpitäjien ajatuksien tarkentamiseksi tulorekisteristä laadittiin kysely, jossa kirjanpitäjiä pyydettiin pohtimaan tulorekisterin vaikutusta heidän työhönsä palkanlaskennan osalta. Tulorekisteristä on käyty organisaatiossa aktiivista keskustelua koko sen käytössä olo ajan, mutta yhdessä ei ole pohdittu sitä, miten jokainen henkilökohtaisesti kokee palvelun vaikuttaneen omaan työhönsä. Kyselyn kautta pyrittiin tarkentamaan havainnoinnin kautta saavutettuja tuloksia.

Kysely toteutettiin sähköpostikyselynä ja se lähetettiin kahdeksalle henkilölle. Vastaukset saatiin kuudelta henkilöltä, jolloin vastausprosentti oli 75 % kyselyn vastaanottajista. Vastausprosenttia voidaan pitää hyvänä, koska vastaus saatiin lähes kaikilta. Lisäksi kyselyyn vastanneista kaikki laskevat palkkoja säännöllisesti, vähintään kuukausittain.

5.1 Vastajien taustaa

Kaikki vastaajat laskevat palkkoja tilitoimistossa, vastaajista neljä laskee säännöllisesti palkkoja viikoittain, kun taas yksi vastaajista laskee tällä hetkellä vain vähän palkkoja. Yksi vastaajista on aloittanut palkanlaskennan työtehtävät noin vuosi sitten ja omaa kokemusta palkanlaskennasta vain tulorekisterin ajalta. Lisäksi yksi vastaaja on laskenut palkkoja myös ennen tulorekisteriä mutta vähäisesti ja nyt tulorekisterin käyttöönoton jälkeen lähes viikoittain. Viisi vastaajista on tehnyt palkkojen vuosi-ilmoituksia ennen tulorekisteriä.

Kirjoittaja itse toimii palkka-asiantuntijana tilitoimistossa, laskee palkkoja päivittäin ja on vastannut tulorekisterin käyttöönotosta ja ohjelmistojen valmistelusta ennen tulorekisterin käyttöönottoa. Lisäksi kirjoittaja on tehnyt palkkojen vuosi-ilmoituksia ennen tulorekisterin käyttöönottoa ja vastaa tulorekisterin ylläpidosta palkkaohjelmistoissa. Kirjoittajan lisäksi yksi vastaajista toimii erään palkanlaskentaohjelmiston ylläpitäjänä.

5.2 Kysymysten asettelu

Kysely sisälsi yhteensä kahdeksan kysymystä, jotka valittiin tärkeimmiksi kysymyksiksi aihealueesta. Kysymyksillä pyrittiin ohjaamaan vastaajien ajattelua pohtimaan, ovatko he saavuttaneet tulorekisterin käytöllä erityistä etua tai lisäarvoa työhönsä. Organisaation sisällä asenne on ollut pääosin positiivinen ja avoin. Siirtymää tulorekisterin käyttöön yritettiin helpottaa mahdollisimman paljon varautumalla käyttöönottoon koulutuksen sekä ohjelmiston asetusten tarkastamisella ja päivittämisellä hyvissä ajoin. Muutos tuo kuitenkin aina haasteita, ja uuden työtavan omaksuminen voi tuntua alkuun haastavalta ja työläältä. Vaikka kahvipöytäkeskustelut käyvät vilkkaana, ei henkilön ajatuksia voi kuulla, eikä tarkkaa mielipidettä aina kerrota suoraan kaikille muille. Lisäksi tarkentavien kysymysten äärellä asiaa saattaa ajatella vielä uudesta näkökulmasta, kun asiaan voi keskittyä rauhassa.

Kysymykset luotiin sen teorian pohjalta, että tulorekisteristä on hyötyä palkanlaskijan työssä, ja että sen avulla voidaan tehostaa ja helpottaa normaalia palkanlaskentaa. Jokaisessa kysymyksessä on positiivinen lähtökohta, mutta kysymyksen yhteydessä on annettu myös mahdollisuus eritellä tarkemmin, mikäli kokee asian olevan toisin. Tarkoituksena oli selvittää, millainen henkilökohtainen kokemus vastaajilla tulorekisteristä on.

Toteutettua kyselyä voidaan pitää yhtenä teemahaastattelun muotona. Teemahaastattelussa pyritään löytämään vastauksia, jotka ovat merkityksellisiä tutkimuksen tarkoituksen mukaan ja teemat perustuvat tutkimuksen viitekehykseen. (Pitkäranta 2014, 93). Kyselyn pääteemana oli tulorekisteri ja sen käyttö, lisäksi valittiin tarkoituksellisesti mukaan kysymyksiä, joilla ohjattiin pohtimaan tulorekisterin mahdollisia hyötyjä. Riippuen teemahaastattelun avoimuudesta, teemojen sisältämien kysymysten suhde viitekehyksessä esitettyyn saattaa vaihdella intuitiivisten ja kokemusperäisten havaintojen sallimisesta vain etukäteen tiedettyjen kysymysten käyttöön (Pitkäranta 2014, 93). Kysymykset olivat kaikille samat, mutta vastaukset jokainen vastaaja sai kirjoittaa vapaasti omien kokemusten pohjalta. Lisäksi viimeisen kysymyksen kohdalla sallittiin täysin vapaan vastauksen antaminen aiheesta omien ajatusten muodossa.

5.3 Vastausten käsittely

5.3.1 Miten KATRE vaikuttaa palkanlaskentatyöhösi?

Vastaaja C toteaa, että tulorekisteri on osa hänen päivittäistä palkanlaskentatyötään ja yksi vaihe palkanlaskennassa. Vastaaja C kokee, että ilmoittamisen kanssa tulee harvoin ongelmia, ja toisaalta, jos niitä tulee, on kyseessä palkanlaskentaohjelmistosta johtuva virhe eikä niinkään tulorekisterin virhe. Hän jatkaa pohdintaansa, että yleensä virheet johtuvat itse tehdyistä ohjelmoinneista palkanlaskentajärjestelmään. Vastaaja B taas kokee, että palkanlaskentatyö vaatii enemmän aikaa kuin ennen tulorekisterin käyttöönottoa ja yksittäisestä palkasta on enemmän työtä, koska ilmoitus pitää tehdä myös tulorekisteriin. Lisäksi vastaaja B kertoo, että tulorekisterin tulolajijattelu on ollut asia, joka on muuttanut palkanlaskennan toimintatapoja sekä kokonaisuutta.

Vastaaja A kokee, että koska hän laskee niin vähän palkkoja, ei tulorekisteri juurikaan vaikuta hänen palkanlaskentatyöhönsä, kun taas vastaaja D totesi tulorekisterin vaikuttaneen hänen palkanlaskentatyöhönsä lopulta positiivisesti. Hän pohtii, että palkanlaskennan alussa tulorekisteri voi olla hidastava tekijä mutta palkkavuoden ja kokonaisuuden kannalta selkeämpi vaihtoehto. Vastaaja D tuo esille sen, että virheet nousevat esille aikaisemmin kuin ennen. Vastaaja E kokee tulorekisterin lisänneen raportointia mutta toisaalta palkkatietojen täsmäytys on helpompaa ja nopeampaa tulorekisterin raporttien avulla. Nyt, kun tulorekisteri on jo ollut pidempään käytössä, vastaaja E kokee, että se on arkipäiväistynyt ja tullut rutiiniksi.

Vastaaja F puolestaan kertoo, että suurin muutos on ollut se, että vuosi-ilmoitusten sekä palkkatodistusten täyttäminen ja lähettäminen eri tahoille on jäänyt pois. Hän kokee myös, että palkanlaskennasta on tullut tarkempaa tulolajien myötä; tulee miettiä mille tulolajille jokin palkanerä kuuluu. Vastaaja F kokee myös, että palkanlaskennasta on tullut reaaliaikaisempaa. Kirjoittaja itse on kokenut tulorekisterin tulleen osaksi jokapäiväistä palkanlaskentarutiinia. Tulorekisteristä on usein helpompi ja nopeampi hakea suoraan tulonsaajalle tai työnantajalle kuuluva palkkatieto ja käsitellä sitä suoraan sen kautta.

5.3.2 Käytätkö tulorekisteriä säännöllisesti palkanlaskentatyössäsi? Jos, miksi ja miten?

Vastaaja A kertoo, että hän käyttää tulorekisteriä siihen, että täsmäyttää vuoden vaihteessa palkkatiedot. Myös vastaaja D kertoo käyttävänsä tulorekisteriä täsmäyttämiseen, mutta samalla erilaisten täsmäytysten tekeminen on lisääntynyt palkkatietojen osalta ja tulorekisterin raportteja tulee tässä hyödynnettyä. Vastaaja E taas toteaa käyttävänsä tulorekisterissä tekemässä juuri täsmäytyksiä sekä hakemassa tietoa, miten koodata työnantajayrityksessä uudet palkkalajit oikeille tulolajeille. Lisäksi vastaaja E tuo esille sen, että tulorekisterin käyttö on rutiininomaista; joka palkanlaskennan yhteydessä tehdään palkkatietoilmoitus palkanlaskentaohjelman rajapintaa pitkin tulorekisteriin ja kuun vaihteessa tehdään työnantajan erillisilmoitukset.

Sekä vastaajat B että C molemmat kertovat, että käyttävät tulorekisteriä palkkatietoilmoitusten ja työnantajan erillisilmoitusten tekoon. Vastaaja B tarkentaa lisäksi, että hän on tehnyt tulorekisteriin ilmoituksia poissaoloista ja työsuhteen päättymistilanteista. Näiden lisäksi vastaaja B käyttää tulorekisteriä työkorvausten ilmoittamiseen ja erilaisten tarkastusten tekoon. Vastaaja C puolestaan kuvaa, että käy tulorekisterissä myös tarkastamassa, että ilmoittamansa tiedot ovat menneet tulorekisteriin perille ja, että tiedot ovat oikeassa muodossa. Vastaaja C käyttää tulorekisteriä myös siihen, että korjaa palkkatietoilmoituksia, mitätöi niitä ja tekee tilalle uudet ilmoitukset tarpeen mukaan. Vastaaja B toteaa, että aika ei riitä yksittäisten palkkojen vahtimiseen tulorekisterissä vaan tarkistuksia tehdään pidemmällä aikavälillä.

Vastaaja F käyttää tulorekisteriä puolestaan siihen, että käy uuden palkansaajan ensimmäisen palkanlaskennan jälkeen tarkastamassa, että tiedot näkyvät oikein tulorekisterissä. Myös mahdollisten työntekijäkohtaisten tietojen muuttumisen jälkeen, esimerkiksi palkansaajan ikä vaikuttaa työeläkkeen vakuutusmaksuprosentin muutokseen, vastaaja F tarkistaa ensimmäisen palkkatietoilmoituksen, että tieto on oikein.

5.3.3 Millaisissa tilanteissa tulorekisteri on ollut sinulle hyödyksi?

Kaikkien vastaajien vastauksissa nousee hyötynäkökulmaa tarkasteltaessa esille se, että tulorekisteriä ja sen raportteja voi käyttää tietojen tarkastamiseen ja täsmäyttämiseen. Vastaaja A tuo esille erään hyvin olennaisen asian palkanlaskijan kannalta, hän tilaa tulorekisteristä raportin tilinpäätöksen palkkatietojen täsmäyttämistä varten asiakasyritykselle, jolloin nähdään, että ilmoitukset ja kirjanpito myös täsmäävät keskenään. Lisäksi vastaaja A pitää hyvänä sitä, että jos asiakas laskee itse palkat, voi hän kirjanpitäjänä tehdä tarkistuksia myös kuluvan tilikauden aikana.

Vastaaja D puolestaan pitää tulorekisteriä apuna vakuutuspoikkeamien seurannassa ja kokee sen toimivan herättävänä tekijänä. Vastaaja E sanoo, että vuodenvaihteen työt ovat helpottuneet koska vuosi-ilmoituksia ei enää anneta. Lisäksi molemmat, vastaaja B sekä vastaaja F, pohtivat, että laajan ilmoittamisen kautta työsuhteen päättymistiedot sekä lomautusajankohdat ovat automaattisesti työttömyyskassojen tiedossa. Kyselyitä kassoilta tulee tehdyistä tunneista ja työpäivistä, enää ei tarvitse täyttää palkkatietoja kyselyihin. Vastaaja F painottaa myös vuosi-ilmoitusten poisjääntiä hyötynä. Vastaaja E kokee tulorekisterin käyttöönoton olleen itselleen samalla kuin oppitunti teknisiin asioihin palkanlaskennassa, koska hän oli laskenut palkkoja vain hetken ennen tulorekisteriä.

5.3.4 Koetko tulorekisterin tehostaneen palkanlaskentatyötäsi? Jos ei, miksi?

Vastaaja B lähestyi tätä kysymystä pohtimalla sitä, että selvästi kaikki muuttuu reaaliaikaisemmaksi ja sitä kautta myös tehostuu; useampi taho saa tiedot nopeammin. Kuitenkin tilitoimistoympäristössä ei hänen mukaansa pääse käyttämään aikaa palkanlaskentaan välttämättä niin yksityiskohtaisesti, joten asetusten suuri lisäys on vaatinut runsaasti aikaa, työskentely itsessään ei ole sen vuoksi tehostunut. Toisaalta hän kuitenkin pohtii, että enemmän on jo kaikki heti valmiina. Toistaiseksi vastaaja B on joutunut myös tekemään palkkatodistuksia, esimerkiksi lomautustilanteissa, mutta niiden hän voisi ajatella vähenevän jatkossa.

Vastaaja E ei osaa sanoa, olisiko palkanlaskenta tehostunut mutta pohtii, että käytännössä varmaan on. Hän ajattelee asiaa siltä kannalta, että palkkaohjelmiin piti tehdä

remontti palkkalajeihin, jotta kaikki palkkalajit menevät oikein tulorekisteriin asti. Sen jälkeen palkanlaskenta on sujuvaa. Vastaaja D miettii, että palkanlaskentaan menee tällä hetkellä enemmän aikaa kuin ennen mutta toisaalta, kun tiedot ilmoitetaan tarkemmin, hän uskoo niiden olevan jotenkin enemmän oikein kuin ennen. Vastaaja D pitää myös sitä hyvänä asiana, että tulorekisterin varjolla hän saa työnantajilta enemmän tietoa palkanlaskentaan kuin ennen.

5.3.5 Miten tulorekisteri voisi mielestäsi tehostaa palkanlaskentatyötäsi?

Tämän kysymyksen osalta mietittiin selkeästi askeleita jo hieman pidemmälle automaation osalta. Vastaaja F ajattelee, että tulorekisteri tehostaisi palkanlaskentatyötä edelleen, jos tiedot verokortista voisi saada sitä kautta tai jos mahdollisen jäsenmaksuperinnän tai ulosoton tiedot olisivat noudettavissa, jos niitä tulonsaajalla on. Vastaaja D puolestaan näkee, että tehokkuutta tulisi sitä kautta, jos esimerkiksi vakuutusyhtiöt olisivat mukana niin, että tieto kulkee molempiin suuntiin. Voimassa olevat vakuutusnumerot sekä summat voisi hakea tulorekisterin kautta. Myös vastaaja D näkee, että ulosoton voimassa olevat maksukiellot voisi olla noudettavissa tulorekisterin kautta.

Vastaaja B sanoo, että tulorekisteri tehostaa palkanlaskentatyötä vain siten, että Kela, eläkeyhtiöt, työttömyyskassat yms. saavat tiedot suoraan ja siten ei enää olisi tarvetta tehdä erillisiä hakemuksia. Jatkopohdintana hän miettii, että PK yrityksissä näitä hakemuksia on kuitenkin suhteessa vähän. Isoimmissa yksiköissä ja kunta-/valtiopuolella näistä on varmaankin enemmän konkreettista hyötyä. Vastaaja A puolestaan kokee yksiselitteisesti, että tulorekisteri ei ole mitenkään tehostanut palkanlaskentaa.

5.3.6 Koetko tulorekisterin helpottaneen palkanlaskentatyötäsi? Jos ei, miksi?

Lähes jokainen vastaaja toteaa, että tulorekisteri ei ole helpottanut palkanlaskentatyötä. Vastaaja A toteaa, että ei ole helpottanut mitenkään ja vastaaja D taas, että ei ainakaan vielä. Vastaaja B avaa kuitenkin laajemmin sitä, miksi kokee, ettei tulorekisteri ole palkanlaskentatyötä helpottanut. Hän näkee, että uusia asetuksia on pitänyt tehdä yritysten, työntekijöiden, palkkalajien ja ilmoittamisen taakse, jotta ilmoitukset

edes lähtevät, saati että kaikki asetukset olisivat sisällöltään edes oikein. Jokin puuttuva asetukset on saattanut viedä tiedot vääränlaisena tulorekisteriin. Vastaaja B toteaa, että palkkojen vuosi-ilmoituksia ei tarvitse enää antaa, mutta tarkistuksia on silti pitänyt tehdä. Vastaaja E kertoo, että tulorekisteri on helpottanut vuoden vaihteen töitä.

5.3.7 Miten tulorekisteri voisi helpottaa palkanlaskentatyötäsi?

Vastaaja F on todennut tässä, että palkanlaskentatyö voisi helpottua, mikäli tulorekisteristä saisi katsottua työnantajan voimassa olevat vakuutusnumerot. Vastaaja B kertoo, että palkanlaskentatyö voisi helpottua silloin, kun palkkoihin liittyvät muut ilmoitukset jäivät kokonaan pois, tosin hänen mielestään itse palkanlaskentatyötä tulorekisteri ei varmaan koskaan tule helpottamaan. Vastaaja E ajattelee, että kun lisää instansseja liittyy tulorekisteriin, niin työ helpottuu entisestään, esimerkiksi vakuutusyhtiöiden hakiessa palkkatiedot tulorekisteristä ja tapaturmavakuutusmaksujen muodostuksessa automaattisesti, ei tarvitse enää antaa palkkaennakkosummia tai tarkistaa niitä.

5.3.8 Omia ajatuksia?

Vastaaja D pohdiskeli, olisiko tulorekisterin voinut ottaa käyttöön hieman pienemmissä palasissa, jotta kaikki tahot olisivat päässeet paremmin mukaan. Toisaalta hän miettii, että asioissa päästään paremmin eteenpäin, kun tehdään isoja harppauksia kerrallaan. Vastaaja F kokee, että on hieno juttu, että on yksi järjestelmä, mistä haetaan ja saadaan ihmisten tiedot. Varmasti korvauksetkin tulevan enemmän oikein maksetuksi, esimerkiksi Kelan sairauspäivärahat ja jossain vaiheessa jopa nopeammin kuin aikaisemmin.

Vastaaja A toi tässä kysymyksessä esille sen, että virheiden korjaaminen on laaja prosessi, esimerkiksi lakisääteisen tapaturmavakuutuksen alaisissa palkkoissa ollessa virhe ja sitä tulorekisterin kautta korjatessa, tulorekisteri ei huomioi erikseen tapaturmavakuutuksen alaisia palkkoja eikä esimerkiksi työeläkkeen alaisia palkkoja. Korjaus koskee kaikkia palkkatietoja ja tästä syntyy turhaan työeläkkeenkin osalta korjauslaskuja sekä hyvityslaskuja alkuperäisille laskuille, vaikka ne ovatkin alun perin olleet oikein. Vastaaja B näkee puolestaan, että tulorekisteri on nostanut palkanlaskennan hintaa pk-

yrityksille ainakin nyt alkuvaiheessa ja miettii, lisääkö se taas kerran kynnystä työntekijän palkkaamiseen. Lisäksi vastaaja B kävi läpi tulorekisterin käyttöönottoa ja sen aiheuttamia työtehtäviä. Palkanlaskentaohjelmiin tehtiin kokonaan uudet systeemit tulorekisteriä varten ja ne tuntuivat aluksi oudoilta. Ennen kuin ilmoituksia pystyi tekemään, piti ylläpitää työntekijöiden ja yritysten tietoja. Ilmoitettavia asioita ja termejä on aika paljon, tosin osa kuitenkin vapaaehtoisia. Palkkalajiremontti oli kuitenkin vaahtivin. Vastaajasta B tuntui, että palkanlaskentaohjelmaan oli saatu vaadittavat kohdat kyllä lisättyä mutta käsitys siitä, että mitä tietoja oikein tulorekisteriin lähtee, jäi hyvin epäselväksi. Hän kuitenkin summaa, että ilmoittaminen on sujunut suhteellisen hyvin vaikka mitätöintejä ja korvaavia ilmoituksia on kyllä joutunut tekemään.

Palkkojen siirtyminen OmaVeron on tuntunut vastaaja B:stä vähän hitaalta, kun ennakonpidätystiedot tulevat vain muutamia päiviä ennen sinne. Toisaalta hän kokee hyväksi sen, että 5. päivään asti saa kuitenkin ilmoittaa vielä edellisen kuun palkkoja. Häntä ihmetyttää kyllä, miksi sotu pitää ilmoittaa erikseen, mutta arvelee, että se on niin siksi, että voidaan tehdä oikaisuja. Hän kokee, että palkanlaskennasta on tullut aika sekava eri palikoista koostuva kokonaisuus. Tulorekisteritäsmäytyksiä tehdessä ihmetystä on herättänyt se, että tulorekisterin raportit eivät vastanneetkaan niin sanottuja vuosi-ilmoituksen tietoja. Esimerkiksi matkakorvaukset puuttuivat kokonaan ja sitä myöden suoritukset -kohta ei täsmää millään tavalla muihin suorituslajeihin. Onneksi kuitenkin raportteja saa, mutta ne valmistuvat hieman hitaasti.

Vastaaja C on aloittanut palkkojen laskemisen vasta tulorekisterin käyttöönoton jälkeen. Hän toteaa, että paljon on ollut uutta opeteltavaa sen lisäksi, että itse palkanlaskentaakin piti sisäistää. Vuotta myöhemmin hän kokee, että on jotenkuten perillä tulorekisterin toiminnasta mutta vielä olisi opittavaa. Päivittäinen käyttö onnistuu kyllä mutta poikkeustapauksissa pitää tukeutua apuun tai tulorekisterin ohjeisiin. Vastaaja C:n käydessä koulua, ei tulorekisteriä vielä ollut käytössä, joten sitä ei ole laisinkaan käsitelty opetuksessa. Tulorekisteri tuli käyttöön vasta muutama kuukausi valmistuksen jälkeen. Hän toteaa, että sivusta seuranneena tulorekisteriin siirtyminen on vaatinut paljon, jotta asiat ovat menneet oikein perille asti. Jos pohjatöitä ei ole tehty kunnolla ohjelmistoihin, niin paljon on ollut selvitettävää.

5.4 Havainnointi

Tämän opinnäytetyön toisena tutkimusmenetelmänä on ollut kirjoittajan oma havainnointi tulorekisteristä. Tulorekisterin käyttöönoton valmistelu aloitettiin kirjoittajan organisaatiossa hyvissä ajoin syksyllä 2018. Projektille annettiin aikaa ja kirjoittaja itse projektin vetäjänä sai perehtyä tulorekisterin sivuihin ja ohjeisiin rauhassa ennen varsinaista käyttöönottoa.

Havainnointia tulorekisteristä ja sen vaikutuksesta palkanlaskijan työhön on ollut mahdollista tehdä kaksi ja puoli vuotta. Tällä aikavälillä tulorekisteri on otettu käyttöön, on opeteltu sen toimintatapoja ja oivallettu monta yksityiskohtaa, joita hyödyntämällä tulorekisteriä voi käyttää myös apuna palkanlaskennassa. Kirjoittajan työssä tulorekisterillä on melko merkittävä rooli ja palkanlaskentatyö on tietyiltä osin jopa helpottunut, koska tulorekisterin tietoja voi hyödyntää tiedon keruussa sekä tarkastamisessa.

5.4.1 Tulorekisterin käyttöönotto

Vuonna 2019 kirjoittajan organisaation käytössä ollut palkanlaskentaohjelma oli palkanlaskijan näkökulmasta hyvin valmisteltu tulorekisterin käyttöönottoon, ohjelmistotalon koulutuksista ja ohjeista oli huomattava apu oman palkkaohjelman valmisteluun riittävin toimenpitein. Käyttöönoton alusta alkaen päätettiin ilmoittaa palkkatiedot kaikkien työnantajien osalta ilmoitustapaa 2 käyttäen eli laajimmalla, eritellymmällä tavalla. Lisäksi keskusteltiin siitä, että olisi hyvä aloittaa palvelussuhdetietojen, ansaintakausitietojen sekä poissaolotietojen ilmoittaminen palkkatietoilmoitusten yhteydessä. Tällä haluttiin varmistaa, että voidaan välttää tulevaisuudessa lisätietopyynnöt tulorekisterin tietoja käyttäviltä tahoilta. Palkkaohjelman valmistelujen lisäksi panostettiin henkilökunnan opastamiseen sekä koulutukseen ja pyrittiin saamaan sitä kautta kaikille mahdollisimman hyvä kuva tulorekisteristä sekä sen vaatimuksista. Tilitoimistoympäristö on kuitenkin sellainen, että ajan käyttöä määrittelevät tietyt aika-aulut ja eräpäivät, joten koulutuksen lisäksi henkilökohtaisen ajankäytön riittävyys tulorekisterin yksityiskohtien opiskeluun oli varmasti monella haasteena.

Ylläpidollisesti tulorekisterin käyttöönotto vaati kirjoittajan kokemuksen mukaan paljon työtä, koska palkkaohjelmistoon tuli tallentaa tulorekisteri-ilmoittamista varten

sekä yrityksiä että työntekijöiden taakse ohjaustietoja, joiden avulla palkkatietoilmoitukset muodostuisivat oikein. Lisäksi haettiin varmenne palkanlaskentaohjelmaan tulorekisterin rajapintaa varten ja pyydettiin valtuutuksia asiakasyrityksiltä palkkatietojen käsittelyä varten tulorekisterissä. Tämän lisäksi päädyttiin luomaan yhteinen palkkalajitaulu, joka otettiin käyttöön lähes kaikille asiakasyrityksille, jotta mahdollisten tulolajimuutosten ylläpito palkkalajien takana olisi helpompaa tulevaisuudessa. Palkkalajitaulu mietittiin tulorekisteri-ilmoittamiseen sopivaksi ja jokaiselle palkkalajille tallennettiin tarvittava tulolaji.

Kirjoittaja kokee, että tulorekisterin käyttöönotto oli organisaatiossa kuitenkin onnistunut. Organisaatiossa on välttytty suurilta korjaustoimenpiteiltä, koska henkilötietojen ja vakuutustietojen määrittelyt sekä palkkalajien tulolajit ovat olleet alusta asti valmiiksi paikoilleen mietittynä. Yrittäjien tapaturmavakuutusten osalta on joitain korjauksia jouduttu tekemään, koska palkkaohjelmassa yrittäjien määrittelyyn on olemassa useampi eri kohta ja muutamilla yrityksillä tulorekisterin kannalta ohjaava tieto olikin jäänyt tallentamatta. Samoin työntekijöiden tapaturmavakuutuksissa oli joitain korjaustarpeita ohjaustietojen tallennuspuutteiden vuoksi. Kokonaisuuden kannalta näitä korjauksia oli kuitenkin vähäinen määrä.

Tulorekisterin käyttöönotto oli suuri muutos ja vaikka se poisti vuosi-ilmoittamisvelvoitteen tuli tilalle kuitenkin reaaliaikainen ilmoittaminen ja tietojen tarkistusvelvollisuus. Kirjoittajan kokemuksen mukaan käyttöönotto on ollut helpompaa ja nopeampaa, kun palkanlaskijoilla on ollut riittävästi aikaa perehtyä tulorekisteriin ja sen toimintoihin. Tulorekisteri on instanssi, joka tulee tuntea ja sen toiminnallisuuksista pitää olla perillä, jotta sen käyttö voisi olla sujuvaa. Kirjoittajan organisaation etuna on ollut tulorekisterin käyttöönoton aikaisen palkkaohjelman hyvä tukipalvelu, ajankäytölliset resurssit sekä riittävä perehtyminen tulorekisterin vaatimuksiin.

5.4.2 Tulorekisterin käytön aloitus

Ensimmäiset palkkatietoilmoitukset tehtiin vuoden 2019 tammikuussa, kuun ensimmäisinä päivinä. Palkanlaskentaohjelmaa oli valmisteltu pitkään ja asetuksia sekä ohjaustietoja tarkistettu palkkatietoilmoitusten luomista varten. Heti ensimmäisistä

palkkatietoilmoituksista lähtien palkkatietoja saatiin ilmoitettua tulorekisteriin virheettömästi, rajapinta tulorekisteriin toimi ja palaute saatiin läpimenosta nopeasti. Alussa tietojen tallentuminen tarkastettiin tulorekisteristä, jotta voitiin varmistua palkkatietoilmoitusten onnistumisesta. Joitain ilmoitusvirheitä luonnollisesti tuli ja ilmoituksia jouduttiin korjaamaan, mutta sellainen oli odotettavissa täysin uuden toiminnallisuuden tullessa mukaan palkanlaskentaan.

Joidenkin ilmoitusten yhteydessä saatiin virheilmoituksia siitä, että palkkatietoilmoitus ei mene läpi, koska jokin tieto puuttuu tai on virheellinen. Tässä hyödynnettiin ohjelmantoimittajan kokoamaa virheilmoituslistaa, josta saattoi tarkistaa, miksi tieto oli virheellinen. Yleisin syy virheelle oli pakollisen ammattiluokitusnumeron puuttuminen, jolloin palkkatietoilmoitus ei siirtynyt tulorekisteriin lainkaan. Toiseksi yleisin syy tuntui olevan työeläkevakuutusnumeron puuttuminen työnantajayrityksen tiedoista. Virheenä palkkatietoilmoituksilla saattoi olla myös jonkin uuden palkkalajin taakse tallentamatta jäänyt tulolaji, jolloin palkkatietoilmoitus oli puutteellinen maksetun palkan tietojen osalta. Alussa myös tilapäisten työnantajien palkkatietoilmoituksissa oli haasteita, koska yrityksen ylläpitotiedoissa vaadittu maksajan lisätieto -kohta jäi usein tallentamatta. Työnantajan erillisilmoitusten teko sujui alusta asti helposti, sen osalta pakollinen työnantajan työeläkevakuutusnumero tuli tarkastettua ja tallennettua jo palkkatietoilmoituksilla, joten kirjoittajan kokemuksella erillisilmoitukset eivät enää jääneet virheeseen kiinni. Alkuvaiheen virheiden syyt olivat pääsääntöisesti käyttäjäperäisiä, palkanlaskijalla oli tietojen tallennuksessa puutteita eikä ongelma niinkään johtunut itse tulorekisteristä.

Alkukankeuden jälkeen palkkatietoilmoitusten tekemisestä tuli rutiini, joka kuuluu olennaisesti palkanlaskentaan jokaisella kerralla. Palkanlaskentaohjelmaan luotu rajapinta teki ilmoittamisesta helppoa ja nopeaa, ohjelma lisäksi kertoi välittömästi mahdollisesta virheestä mutta myös siitä, kun ilmoitus oli hyväksytty tulorekisteriin. Aikaa palkanlaskentaan kului kyllä aluksi enemmän, koska palkkalaskelmien sisältöä, palkkalajien tulolajeja sekä henkilöiden ohjaustietoja käytiin läpi hyvin tarkasti ja ensimmäisten virheilmoitusten ratkaisu kesti pidempään, koska rutiinia niiden ratkaisuun ei ollut syntynyt. Hiljalleen, kun luottamus toimintoihin alkoi muodostua, tuntui palkanlaskenta ja siihen liitetty tulorekisteri-ilmoittaminen helpottuvan.

Kirjoittajan organisaatiossa pohdittiin usein yhdessä, mille tulolajille erikoisemmat palkkaerät ilmoitettaisiin ja kuinka mahdollisia poikkeustapauksia, kuten työntekijälle maksettu vahingonkorvaus ilman työsuhteen päättymistä, käsiteltäisiin. Usein keskustelu johti siihen, että ratkaisu saatiin aikaan ja palkkatietoilmoituksella tallennettua oikeat tiedot. Vaikeimmissa tapauksissa tulorekisterin yksityiskohtaisia ohjeita hyödynnettiin paljon ja mikäli nekään eivät tuoneet ratkaisua, oltiin yhteydessä tulorekisterin asiakaspalveluun. Tulorekisterin asiakaspalvelu on toiminut kiitettävästi ja jokainen ongelmatilanne on lopulta saatu käsiteltyä onnistuneesti.

Tulorekisterin onnistunut käyttö vaatii myös tietynlaista teknistä ymmärrystä. Palkanlaskijan tehtävä helpottuu silloin, kun pystyy itse tarkistamaan teknisiä yksityiskohtia tai ainakin ymmärtää, miten tieto muodostuu ja millaisessa muodossa se siirtyy tulorekisteriin rajapinnan, tulorekisterin sähköisen asiointipalvelun tai latauspalvelun kautta. Mikäli palkanlaskijalla itsellään ei ole tällaista osaamista, on hyvä olla tekninen tuki omassa organisaatiossa, joka voi tarjota apua haastavissa tapauksissa tiedon siirron yhteydessä. Mikäli kumpikaan vaihtoehto ei ole mahdollista, saattaa ilmoittamisessa olla haasteita, jos ei täysin ymmärretä, mitä prosessissa tapahtuu. Kirjoittajan kokemuksen mukaan silloin, kun jokin asia tuntuu vaikealta, sen tekeminen on myös vaikeaa, osaamisen lisääminen on tällöin ratkaisevassa asemassa. Vaikka tulorekisterin palkkatietoilmoitusten ja työnantajan erillisilmoitusten tekeminen onkin näennäisesti helppoa, on niissä monta tiedollista yksityiskohtaa, jotka saattavat mennä virheeseen ja niiden korjaaminen ei välttämättä ole helppoa, mikäli kokonaisuutta ei ymmärretä riittävästi. Tulorekisteri on selkeä edistysaskel kohti palkanlaskennan automaatiota ja tietojen sähköistä käsittelyä, mutta se vaatii myös enemmän niiltä henkilöiltä, jotka sen kanssa ovat tekemisissä. Palkanlaskijan työnkuva sisältää nyt myös enemmän teknistä osaamista.

5.4.3 Palkanlaskijan vuosirutiinit

Palkanlaskija huolehtii tietojen oikeellisuudesta sekä ajantasaisesta ilmoittamisesta palkanmaksupäivien mukaan koko kalenterivuoden ajan ja vastaa palkkatietojen täsmäyttämistä palkanlaskentaohjelman sekä tulorekisterin välillä. Jokainen palkanlaskija voi luoda itselleen sopivan rutiinin ja täsmäyttää tiedot itselleen sopivan

aikataulun mukaan. Kirjoittajan organisaatiossa on melko vakiintunut tapa tarkastaa tietoja satunnaisesti pitkin vuotta ja lopullinen täsmäytys tehdään vuosi-ilmoittamis-mallia jäljitellen kalenterivuoden päätyttyä. Tietojen tarkastamista ei kuitenkaan kannattaisi kaikkien palkanlaskenta-asiakkaiden osalta jättää kokonaisuudessaan seuraavan vuoden alkuun, tarkastusta olisi hyvä tehdä pitkin vuotta, jolloin vuodenvaihteseen ei muodostuisi ruuhkahuippua tietojen täsmäyttämisen osalta.

Palkkaohjelman ja tulorekisterin tietojen täsmäyttämistä varten voisi olla hyvä luoda jatkuva seuranta, josta tietojen täsmäyttäminen voidaan myös todentaa luotettavasti. Taloushallintoliiton Eija Männistö kirjoittaa artikkelissaan, että eri sosiaalivakuutusmaksujen täsmäyttäminen palkanlaskennan, kirjanpidon sekä tulorekisterin välillä onnistuisi hyvin esimerkiksi määrämuotoisesti Excelissä laskien, jolloin myös laskukaa- vat ja lopputulokseen päätyminen olisi helposti nähtävissä sekä todennettavissa. Taloushallintoliiton jäsenoimistojen henkilökunnalle on mahdollista tilata tunnukset Taloushallintoliitto.fi:n jäsensivuille ja hakea sieltä TAL-laatutyökalut- ja ohjeet -sivulta pohjia, joita muokata omaan käyttöön tarkistuksen tekemiseen sopivaksi. (Tilitoimis- tossa 2021, 9.)

Kirjoittajan omien havaintojen perusteella rutiininomainen palkanlaskentaohjelman ja tulorekisterin täsmäyttäminen olisi hyvä tehdä useammin kuin kerran vuodessa. Täsmäytusrutiinin toistuminen voisi määrittä sen mukaan, kuinka monta palkkatapahtu- maa työnantajalla on kuukaudessa. Pienempien työnantajien osalta, jotka työllistävät vain muutamia työntekijöitä, voisi tarkistuksen tehdä neljän kuukauden tai puolen vuo- den välein, koska palkkasummatkin ovat pienemmät ja ylläpidolliset rutiinit yrityks- sessä helpommat. Isojen työnantajien tiedot voisi olla hyvä täsmäyttää jopa kuukau- sittain mutta vähintään kahden tai kolmen kuukauden välein, jolloin täsmäytyssummat pysyvät maltillisina. Mahdolliset virheet havaittaisiin nopeasti ja tarvittavat korjaukset voitaisiin tehdä nopeammin.

5.4.4 Tulorekisterin hyödyt palkanlaskijalle

Kirjoittaja kokee, että palkanlaskijan kannalta hyödyllistä on ilmoittaa palkkatiedot eritellympää, ilmoitustapaa kaksi käyttäen sekä lisätä palkkatietoilmoituksille vapaaehtoisia, palvelussuhteisiin sekä poissaoloihin liittyviä tietoja. Kirjoittajan näkökulmasta tämä lisää myös avoimuutta palkanlaskentaan. Tulonsaajan palkkatiedot ovat tiedon käyttäjien nähtävillä viimeistään viisi päivää palkanmaksupäivän jälkeen. Myös tulonsaaja itse voi näin tarkistaa ansiotulotietonsa tulorekisteristä ja vertailla niitä palkkalaskelmiinsa.

Asioiden käsittely sekä päätösten teko on nopeutunut tulorekisterin tiedon käyttäjien organisaatioissa mutta myös palkkahallinnossa, koska nykyään työnantajalle maksettavat päivärahopäätökset tulevat nopeasti. Työeläkevakuuttajien kohdalla esimerkiksi tulonsaajan eläkkeelle jääminen on helppo tehdä suoraan palkkatietoilmoituksella, jolloin työeläkelaitoksella on heti loppupalkan maksun jälkeen tiedossa eläkkeelle jäämisen ajankohta ja siihen liittyvät palkat. Tulorekisterin myötä virheiden löytäminen on nopeampaa ja tietoa päästään korjaamaan nopeammin kuin aikaisemmin, eikä siitä tarvitse tehdä erikseen ilmoitusta tai selvitystä tiedon käyttäjää varten, tulorekisterin korjaus riittää.

Kelan ilmoituksien tekeminen on tulorekisterin aikana nopeutunut, palkkatietoilmoituksella voi tehdä herätteen suoraan Kelaan valitsemalla palkkatietoilmoitukselle poissaolotietoihin joko sairauspäivärahan tai vanhempainvapaanpäivärahan tarkentavaksi tiedoksi ja tallentamalla mukaan palkallisen poissaoloajan palkkasumman. Sairauspoissaolojen kohdalla sairauslomatodistuksen joutuu edelleen lähettämään liitteeksi hakemukselle Kelan suojattua sähköpostiyhteyttä hyödyntäen. Mikäli tulorekisteriin tehtävälle poissaoloilmoitukselle voisi tulevaisuudessa liittää myös sairauslomatodistukset mukaan, olisi se parannus ilmoittamisen sujuvoittamiseksi. Tällä hetkellä valtaosa sairaus- ja vanhempainvapaan poissaolo- ja palkkailmoituksista tehdään kirjoittajan organisaatiossa tulorekisterin kautta.

Vaikka tapaturmavakuuttajat käyttävät edelleen vuosikäsittelyä valtaosin, niin se ei ole palkanlaskentaa tai tulorekisterin käyttöä haitannut. Ainoastaan mahdolliset korjaukset tuottavat ylimääräistä työtä, mutta toisaalta tämäkin on kirjoittajan mukaan helppo

välttää olemalla työntekijän ohjaustietojen kanssa huolellinen ja ilmoittamalla tiedot oikein. Suurissa työntekijämäärissä tällainen tarkastaminen on työläämpää, mutta pienten työnantajien osalta helpompi toteuttaa. Palkkaohjelmistoissa voisi mahdollisesti olla jokin tarkistusmekanismi tai mahdollisesti raportti, jonka muodostamalla voisi tarkistaa, että oleelliset tulorekisteriohjaukset ovat tallennettuna työntekijöille sekä yrityksille. Tämä voisi auttaa palkanlaskijaa tarkistustyössä, olisi nopeampaa käydä jokainen työntekijä läpi yhteenvedon avulla sen sijaan, että pitää yksitellen käsitellä jokainen palkansaaja.

Tulorekisteristä tulee tarkistettua usein suoraan palkkatietoilmoitusten sisältö ja tila tai tietyn aikavälin palkkatietoja joko työnantajan maksaman kokonaispalkkasumman osalta tai yksittäisten tulonsaajien palkkasummia. Näitä tarvitaan esimerkiksi juuri asiakkaaksi siirtyneen työnantajayrityksen työntekijöiden osalta, mikäli jokin taho onkin pyytänyt palkkatodistusta niin pitkältä ajanjaksolta, että oma palkkaohjelma ei vielä tuota kaikkea tietoa. Tulorekisteristä on helppo tarkistaa maksetut, ennakonpidätyksen alaiset palkat, mahdollisen lomakorvauksen tai lomarahan määrät sekä mahdolliset lisät ja luontaisedut. Palkkahallinnossa uuden työnantajayrityksen työntekijöiden ammattiluokitusnumerot haetaan pääsääntöisesti tulorekisteristä palkkaohjelmaan työntekijän tietoja tallennettaessa, jotta työnantajan tapaturmavakuutustietoihin ei tule muutoksia kesken palkkavuoden.

Kirjoittajan kokemuksen mukaan tulorekisterin raporteista hyödyllisin on Maksajan palkkatietojen yhteenvetoraportti. Sitä hyödynnetään palkkaohjelman ja tulorekisterin tietojen täsmäyttämiseen mutta se tallennetaan myös työnantajan tilikauden ajalta, jolloin raportin sisältöä voidaan hyödyntää tilintarkastuksessa palkkatietojen tarkastamiseen. Yhteenvetoraportista näkee nopeasti jokaisen kuukauden palkkatiedot, halutun ajanjakson kokonaissummat maksetuille palkkaerille ja lisäksi työnantajan erillisilmoituksella ilmoitetun työnantajan maksaman sosiaaliturvamaksun määrän kuukausittain sekä yhteensä -summan. Tällä raportilla maksetut suoritukset -rivi sisältää kaikki maksetut erät halutulta ajanjaksolta. Se sisältää siten ennakonpidätyksen alaiset palkat, verottomat korvaukset kuin myös mahdolliset maksetut työkorvaukset. Palkanlaskijan näkökulmasta tälle raportille olisi tarpeellista saada lisätietorivejä suoritustilien eriyttämiseksi, jolloin tarkistusprosessi nopeutuisi.

Kirjoittaja kokee, että tulorekisteri voi helpottaa palkanlaskentaa edelleen, kun automaation taso kasvaa. Palkkaohjelmiston automaatiota voidaan kasvattaa ja ohjelmoida esimerkiksi palkkatietoilmoitukset sekä työnantajan erillisilmoitukset lähtemään ajastetusti palkanmaksun ja kuukauden päättymisen jälkeen. Automaatiolla saadaan jätettyä aikaa vieviä rutiinityövaiheita pois palkanlaskennasta ja työaikaa säästyy asiakkaan palkka-asioiden hoitamiseen enemmän.

Kirjoittaja ajattelee, että tulorekisteristä voisi olla edelleen hyötyä siinäkin, että työnantajan sekä tulonsaajan tietoja voisi tulevaisuudessa siirtää tiedostona tulorekisteristä suoraan palkkaohjelmistoon. Työnantajan yksilöivät tiedot, tulonsaajan yksilöivät tiedot, ammattiluokituskoodit sekä mahdolliset palvelussuhteen tiedot voisivat olla siirrettävissä tulorekisteristä tilitoimiston vaihdon yhteydessä, jolloin turvataan oikean ja ajantasaisen tiedon siirtyminen suoraan palkkaohjelmistoon. Tämä toisi nopeutta työnantajan asioiden käsittelyyn ja jättäisi yhden vaiheen pois, jossa mahdollisesti joudutaan käsittelemään vielä paperimateriaalia tai useita erilaisia sähköisiä tiedostoja.

5.4.5 Haasteita tulorekisterin käytössä

Kokonaisuutta tarkasteltaessa kirjoittaja on havainnut myös haasteita tulorekisterin käytössä. Alkuvaiheessa käytössä ollut palkanlaskentaohjelmisto oli hyvin valmisteltu ohjelmistoa tarjoavan yrityksen puolelta tulorekisterin käyttöönottoa varten. Ohjelmistotalo tarjosi koulutusta ja ohjeita asetusten valmisteluun mutta myös tulorekisterin käyttöön palkanlaskentaohjelman kautta. Palkkatietoilmoitusten korjaaminen niin mitätöinnin kuin korvaavienkin ilmoitusten osalta oli loogisesti toteutettu. Lisäksi perusteettomien etujen sekä takaisinperinnän ilmoittaminen oli toteutettu hyvin. Kyseinen ohjelmisto tulee kuitenkin päättymään lähitulevaisuudessa ja sen seurauksen myös kirjoittajan organisaatio on vaihtanut ohjelmistoa.

Uuden palkkaohjelmiston ilmoitustavat ja logiikka ovat olleet erilaisia kuin vanhassa ohjelmistossa ja se on aiheuttanut viivästyksiä ja turhaa ajankäyttöä erityisesti silloin, kun on pitänyt tehdä perusteettoman edun ilmoitus tai takaisinperintätieto tulonsaajalle. Lähtökohtaisesti idea on sama, mutta toteutus erilainen, sen omaksuminen ja käyttöönotto on vienyt enemmän aikaa. Osasyynä varmasti jo totutun tavan

muuttamisen vaikeus, mutta myös se, että uuden ohjelmiston ohjeet eivät ole olleet yhtä hyvät ja jollain tapaa ilmoituslogiikka ei ole kirjoittajan oman ajattelun mukaan yhtä luonteva ja järkevä kuin edellisen ohjelmiston, vaan hieman monimutkainen ja vaikea.

Tulorekisterin päivittäinen käyttö on reilun kahden vuoden aikana tuonut rutiinia ja sujuvuutta peruskäyttöön, mutta edelleen erikoisemmat palkkaerät sekä perusteettomien etujen että takaisinperinnän ilmoitukset tuovat haasteita ilmoittamiseen. Palkkaohjelmaan luotu tapa perusteettoman edun ja takaisinperinnän ilmoittamiseksi tulorekisteriin on oma lukunsa, mutta ilmoitussisältöä joutuu miettimään myös tarkasti, jotta ennakonpidätys sekä mahdolliset muut sosiaalisivukulut tulee oikaistua sekä ilmoitettua oikein. Näiden ilmoitusten tekemiseen menee aina määrällisesti enemmän aikaa, osittain tietysti tapausten harvinaisuuden takia, ja sitä kautta rutiinin puutteen vuoksi. Harvoin maksettujen palkkaerien ilmoittaminen vaatii lähes aina tulorekisterin tulolajiohjeen lukemista. Useinkaan valmista palkkalajia ei ole olemassa, joten sellainen joudutaan tekemään alusta alkaen, jotta se saadaan vastaamaan tulorekisterin vaatimia ennakonpidätyksen sekä vakuutustietojen sisältöjä.

6 YHTEENVETO JA POHDINTAA

Tämän opinnäytetyön ensisijainen tavoite oli esitellä tulorekisteri ja sen toimintoja palkkahallinnon silmin, sekä sen pohjalta selvittää, mitä hyötyä palkanlaskija on voinut tulorekisterin käytöllä saavuttaa. Tutkimusmenetelminä tässä työssä käytettiin kyselyä sekä kirjoittajan omaa havainnointia omassa työnantajaorganisaatiossa. Opinnäytetyön tekeminen aloitettiin joulukuussa 2020 ja se valmistui toukokuun alussa 2021. Opinnäytetyöprosessin aikana on saavutettu sille asetetut tavoitteet ja vastattu asetettuihin kysymyksiin, joita olivat:

- mikä on tulorekisteri?
- miten tulorekisteri vaikuttaa palkanlaskijan työhön?
- mikä on tulorekisterin vaikutus palkkahallintoon?
- voiko tulorekisteri tehostaa palkkahallintoa?

Tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut mielenkiintoista ja vahvistanut edelleen mielikuvia tulorekisterin hyödyllisyydestä kaikille osapuolille. Ammatillisessa mielessä opinnäytetyöprosessi ei välttämättä ole lisännyt varsinaista osaamista, mutta se on nostanut esiin toimeksiantajaorganisaation palkkahallinnolle tarpeellisia parannuskohtia sekä kehitysideoita. Palkkaohjelmiston sekä tulorekisterin täsmäyttämiseksi on luotava toistuva rutiini pitkin kuluva vuotta, jotta vuoden vaihtuessa täsmäytystä ei tarvitse tehdä koko vuoden palkkasummille kerralla. Tämän rutiinin rinnalle tulee luoda raportointityökalu, jonka avulla täsmäytystiedot voidaan tallentaa todentamista sekä myöhempiä tarkastelua varten, esimerkiksi tilintarkastajan toiveesta. Lisäksi havainnointin sekä kyselytutkimuksen myötä on herännyt ajatus siitä, tulisiko toimeksiantajaorganisaatiossa tukea palkanlaskijoiden työtä tulorekisterin osalta vielä enemmän ja mikä olisi tähän paras mahdollinen tapa.

Yksi mahdollinen jatkotutkimuksen aihe voisi siten olla henkilöstön tukeminen tulorekisterin käytössä ja voidaanko osaamista kehittämällä saavuttaa enemmän hyötyä tulorekisteristä? Myös tämän opinnäytetyön mukaisen tutkimuksen toistaminen parin vuoden kuluttua, kun käyttökokemusta tulorekisteristä on useamman vuoden ajalta, voisi olla mielenkiintoista. Sen avulla voitaisiin nähdä, tuoko kokemus ja aika lisävarmuutta sekä sujuvuutta tulorekisterin käyttöön vielä enemmän. Kiinnostava

näkökulma jatkotutkimukselle voisi olla lisäksi se, millaisia eroja tulorekisteri-ilmoittamisella on suurissa organisaatioissa, joissa käsitellään isoja palkkatietoilmoitusmassoja, suhteessa pienempien organisaatioiden ilmoittamiseen, kun käsitellään pienempiä palkkaeria ja voidaanko siinä nähdä samanlaisia ilmiöitä kuin tässä opinnäytetyössä. Tämä opinnäytetyö on kuitenkin käsitellyt aihetta tilitoimistossa työskentelevien palkanlaskijoiden näkökulmasta ja keskittynyt siten painottamaan tulorekisteri-ilmoittamista vain pienten ja keskisuurten yritysten osalta.

Täysin ongelmattomaa tulorekisterin käyttöä ei ole ja ajoittain sen käytöstä aiheutuu myös haasteita. Alkuvaiheen ylläpitotyön työllistävän vaikutuksen väistyttyä, on erikoistilanteiden ilmoittamisessa sekä perusteettomien etujen sekä takaisinperinnän ilmoituksissa jouduttu käyttämään aikaa niiden oikeellisuuden varmistamiseksi. Tulorekisteri on kuitenkin nopeuttanut palkkatietojen ilmoittamista eri sidosryhmille, ja se mahdollistaa tiedon noutamisen järjestelmästä erilaisten raporttien muodossa. Huolellinen valmistautuminen tulorekisterin käyttöönottoon tuntuu olevan merkittävässä asemassa siten, että käyttö on sujuvampaa eikä erilaisten yksityiskohtien käsittely ole niin haastavaa, kuin liian tiukassa aikataulussa tehdyksi vaaditut muutokset. Palkanlaskentaohjelman toiminnoilla ja ohjelman tarjoavalla ohjelmistotalolla saattaa olla suuri merkitys ilmoittamisen onnistumisessa. Suurena etuna voidaan nähdä myös se, että palkanlaskentaorganisaatiossa voidaan keskustella avoimesti, vaihtaa ajatuksia ja hakea ratkaisuja yhdessä.

Havainnointia tehdessä tärkeänä asiana esiin nousi myös tulorekisterin idean ymmärtämisen. Tulorekisteri on osa automaatiota, jota kohti myös palkkahallinto on koko ajan suuntautumassa. Perustelut tulorekisterin käytölle ovat reaaliaikaisuus sekä nopea tiedon siirto usealla taholla ja sen myötä nopea päätöksenteko. Kun palkanlaskija pitää mielessään tämän näkökulman, ei tulorekisterin asettamat vaatimukset ole lopulta vaikeita ymmärtää. Tulorekisteri on suuri harppaus eteenpäin automaation kehityksen saralla ja perinteistä palkanlaskentaa vertailukohtana pidettäessä koen, että ei voida koskaan saavuttaa täysin luonnollista tasapainoa asian ymmärtämiseksi. Palkanlaskijan tulisi uskaltaa laskea irti otteensa vanhasta ja tutusta palkanlaskennasta rutiineineen, ja suunnata avoimin mielin kohti muutosta. Muutos tulee kuitenkin jatkumaan edelleen tulorekisterin viitoittamalla tiellä. Tässä on ehdottoman tärkeää, että ohjelmistotaloilla on valmiutta kehittää palkanlaskentaohjelmia vastaamaan parhaalla mahdollisella

tavalla tulorekisteri-ilmoittamisen vaatimuksia edelleen. Aktiivinen ja kuunteleva yhteistyö puolin ja toisin, antaa varmasti paremmat mahdollisuudet ratkaista eteen tulevia ilmoittamisen haasteita.

Loppupäätelmänä voidaan todeta, että tulorekisteri voi tuoda merkittäviä hyötyjä palkanlaskijan työhön. Se vaatii osaltaan oman osaamisen kehittämistä, sekä tahtotilaa tulorekisterin hyödyntämiseksi sen tarjoamilla mahdollisuuksilla. Oma aktiivisuus haastekohtien ratkaisemiseksi ja tiedon omaksumiseksi, sekä avoimuus palkanlaskennan muutokselle lisäävät mahdollisuuksia hyötyjen saavuttamiseksi.

LÄHTEET

Eläketurvakeskuksen www-sivut 2021. Viitattu 6.4.2021. <https://www.etk.fi>

Holmas, E. 2020. Työtaturmavakuuttajien ensikokemuksia tulorekisterin käytöstä. Tilisanomat 3, 60–62.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu.

Kartano, J.T. 2020. Tulorekisterin hyödyt alkavat näkyä kaikille. Tilisanomat 1, 69–71.

Kelan www-sivut. 2021. Viitattu 13.4.2021. <https://www.kela.fi>

Kondelin, A., Laitinen, M, Peltomäki, T. 2018. Palkkahallinnon säädökset. Helsinki: Alma Talent. Viitattu 7.2.2021. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lil-lukka.samk.fi/teos/FAJBXDTEB#>

Kurki, T. 2019. Tulorekisteri tuli – näin selviydyimme Varmassa. Tilisanomat 6, 40–43.

Kyrklund, T. 2020. Tulorekisteristä halutaan työnantajan Kela-asioinnin pääkanava. Tilisanomat 2, 52–55.

Laki tulotietojärjestelmästä. 2018. L 16.1.2018/53.

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta. 1998. L 24.7.1998/555 muutoksineen.

Männistö, E. 2021. Palkanlaskennan tietojen täsmäyttämistä tulorekisteriin ja kirjanpitoon. Tilitoimistossa 2, 9.

Oksanen, J. 2020. Tulorekisteri on vauhdittanut automatisaatiota. Tilisanomat 4, 44–46.

Oksanen, J. 2019. Tulorekisteri tuo sujuvuutta asiakkaille ja Työllisyysrahastolle. Viitattu 10.4.2021. <https://www.tyollisyysrahasto.fi/blogit/tulorekisteri-tuo-sujuvuutta-asiakkaille-ja-tyollisyysrahastolle/>

Palkka.fi – maksuton palkanlaskentaohjelma. 2021. Palkka.fi -tiedote. Viitattu 6.4.2021. https://www.palkka.fi/Tiedote/palkkafi_esite.pdf

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä – työkirja ammattikorkeakouluun. Jokioinen: e-Oppi Oy.

Saarinen, M. 2015- päivittyvä aineisto. Palkkahallinto. Helsinki: Talentum Media. Viitattu 8.2.2021. https://fokus-almatalent-fi.lil-lukka.samk.fi/teos/EAJBFXCTEB#

Syvänperä, O. & Turunen, L. 2015. Palkkavuosi. Helsinki: Edita.

Tulorekisterin www-sivut 2021. Viitattu 2.1.2021. <https://www.vero.fi/tulorekisteri>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Työllisyysrahaston www-sivut 2021. Viitattu 10.4.2021. <https://www.tyollisyysrahasto.fi>

Valtiovarainministeriön www-sivut 2021. Viitattu 7.2.2021. <https://vm.fi>

Verohallinnon www-sivut 2021. Viitattu 2.1.2021. <https://www.vero.fi>

1. Miten KATRE vaikuttaa palkanlaskentatyöhösi?
2. Käytätkö KATRE:ä säännöllisesti palkanlaskentatyössäsi? Jos, miksi ja miten?
3. Millaisissa tilanteissa KATRE on ollut sinulle hyödyksi?
4. Koetko KATRE: tehostaneen palkanlaskentatyötäsi? Jos ei, miksi?
5. Miten KATRE mielestäsi voisi tehostaa palkanlaskentatyötäsi?
6. Koetko KATRE:n helpottaneen palkanlaskentatyötäsi? Jos ei, miksi?
7. Miten KATRE mielestäsi voisi helpottaa palkanlaskentatyötäsi?
8. Omia ajatuksia?